

Info-

kommunikációs iránytű

Az internet

Info- kommunikációs iránytű

Az internet

A kiadvány a MEH IKB támogatásával készült
a KOPINT-DATORG
Konjunktúra-, Piackutató és Számítástechnikai Rt.
Piackutató Főosztályán

Felelős: N. Vajdai Teréz főosztályvezető

A kiadvány kapható:
KOPINT-DATORG Rt. Piackutató Főosztály
1081 Budapest, Csokonai u. 6.
Telefon: 303-9580
Fax: 303-9561
Internet: www.kopdat.hu

Tartalomjegyzék

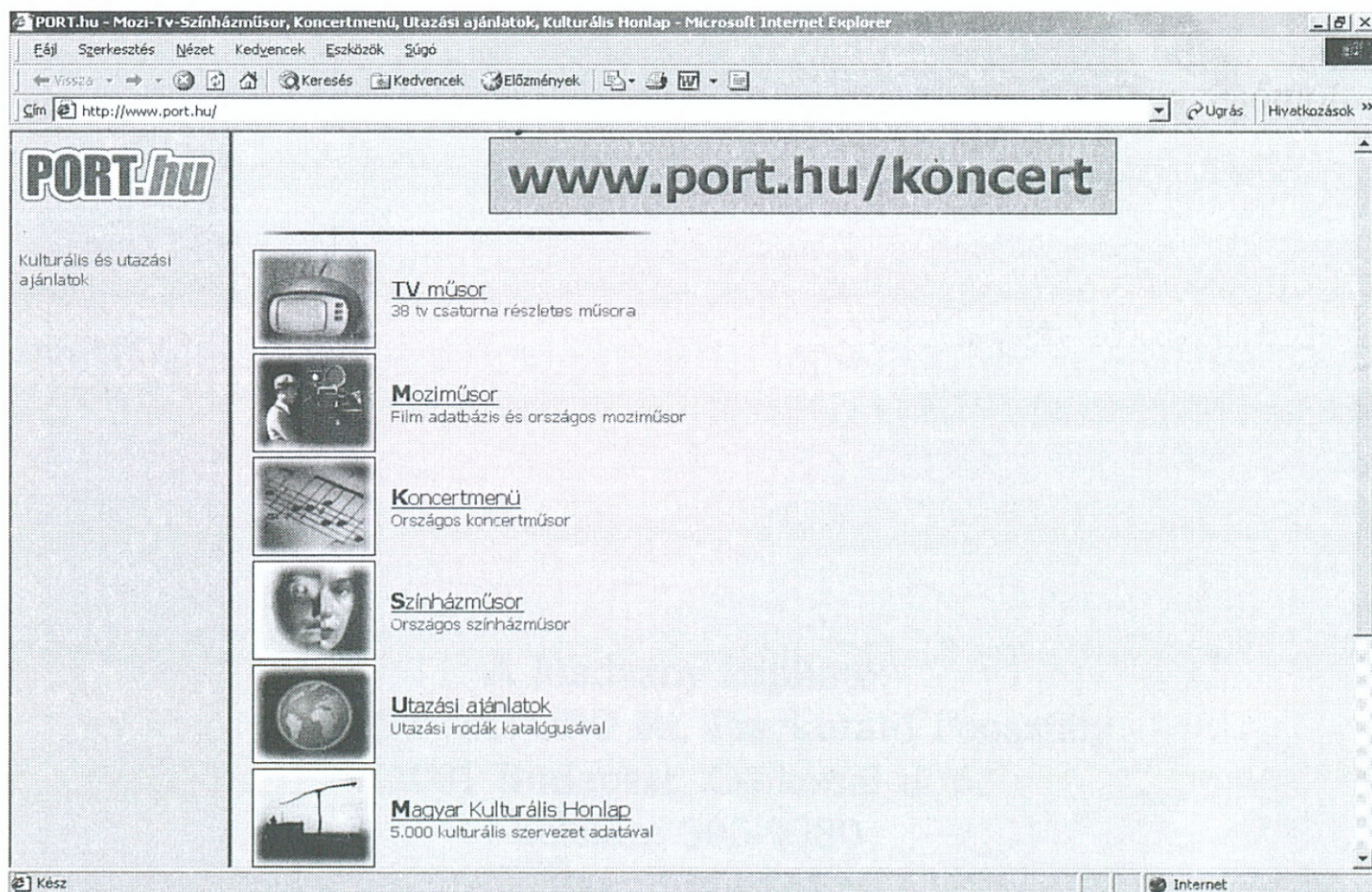
<i>Az internet fogalma</i>	<i>6</i>
<i>Elektronikus levelezés, e-mail</i>	<i>11</i>
<i>World Wide Web, WWW</i>	<i>20</i>
<i>FTP (File Transfer Protocol)</i>	<i>35</i>
<i>Valós idejű társalgás</i>	<i>40</i>
<i>Az internet elérésének gyakorlati tudnivalói.</i>	<i>44</i>

Az internet fogalma

Aki ezt a könyvet tartja a kezében, nyilván tisztában van vele, hogy az internet napjaink egyre nélkülözhetetlenebb segédeszköze. Az internetről először mindenkinek az jut az eszébe, hogy segítségével rengeteg információhoz juthat, ezért tartják az internetet az ún. információs társadalom szülöttének. Íme néhány példa arra, mi mindenhez juthatunk hozzá az interneten:

- megnézhetjük az aktuális moziműsort,
- elolvashatjuk a legfrissebb híreket vagy a tévéműsort,
- szállodai szobát foglalhatunk a világ bármely országában,
- vásárolhatunk: repülőjegyet, hifi-berendezéseket, számítógépet,
- regisztráltathatjuk szoftvereinket,
- letölthetünk zenét, filmet,
- levelezhetünk, cseveghetünk, vagy akár telefonálhatunk barátainkkal.

Ez a felsorolás még csak ízelítő, az internet tehát valóban végtelen információforrás.

1. kép: A www.port.hu címen számos szolgáltatás elérhető

Technikai szempontból az internet egy világméretű számítógép-hálózat. Az internetet egymással összekötött számítógépek és számítógép-hálózatok alkotják. Vannak olyan gépek és hálózatok, amelyek állandóan az internetre vannak kötve, vagyis állandóan részei a világhálónak, és vannak olyan számítógépek (például az egyéni, kiselhasználók gépei), amelyek csak ideiglenesen részei a világhálónak.

Az internet őst tudományos kutatók hozták létre az USA-ban (ARPANET), hogy kutatási eredményeiket könnyen és gyorsan tudják cserélni egymás között.

Az internetet sokáig a tudományos kutatók kiváltságos világának tekintették, kezelése bonyolult volt, az elérhető információk pedig az átlagembereknek nem sokat jelentettek.

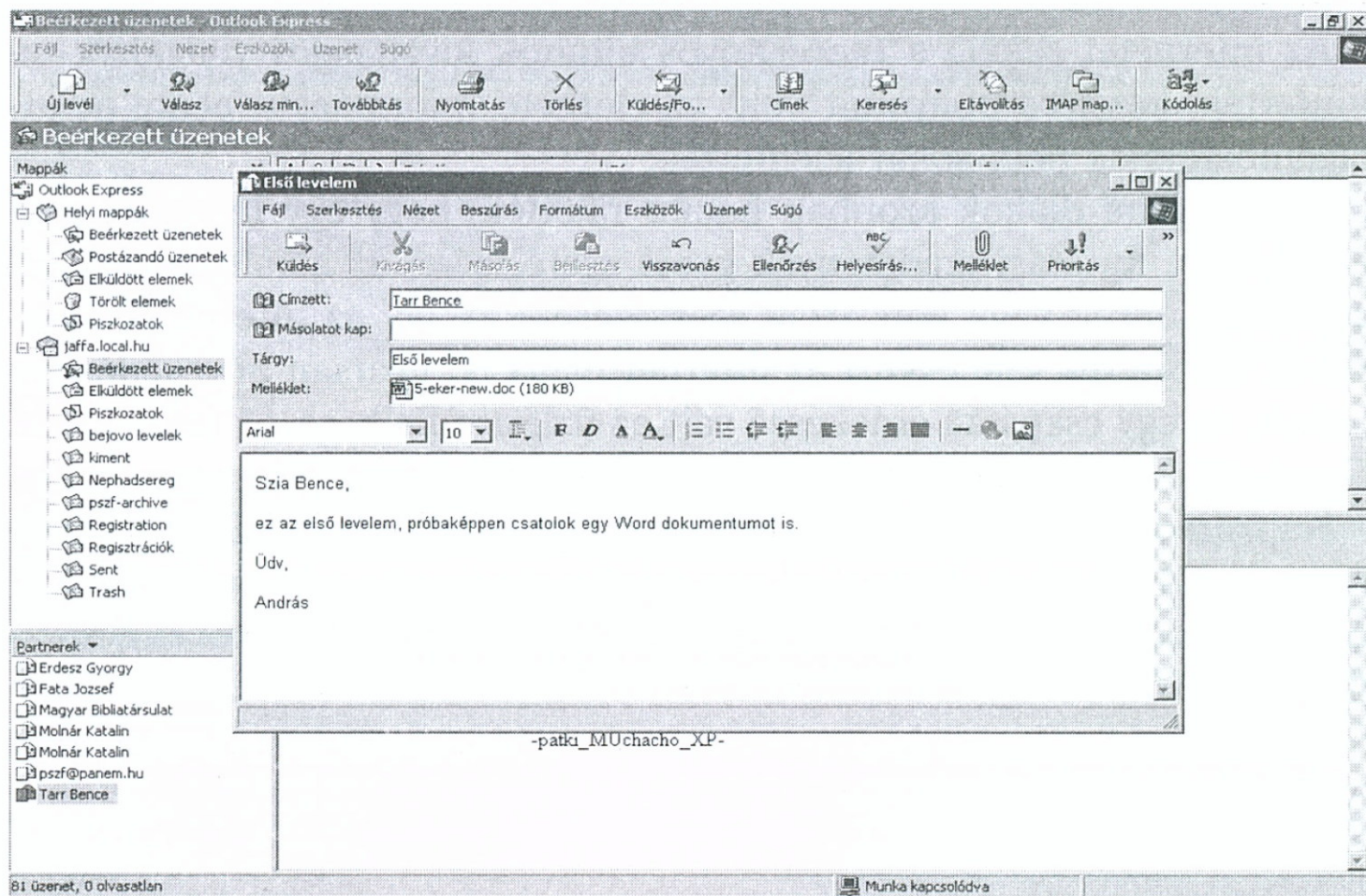
Az egyetemi diákok azonban hamar rájöttek, hogy egy rendszer, ami alkalmas a kutatási eredmények gyors cserélésére, az alkalmas például sportesemények vagy koncertek szervezésére is. Így az internetet használók tábora (és vele együtt az internet maga is) gyorsan növekedésnek indult, és egy csapásra érdekessé vált az üzleti vállalkozások számára is. Ezzel elindult megállíthatatlan világhódító útjára.

Napjainkban az internet elérésére számos lehetőség nyílik; tulajdonképpen mondhatjuk, hogy ahol van telefonvonal, ott az internet elérésére is van mód. A világháló kezelése pedig ma már egy kisiskolás gyerekek sem okoz gondot. Ami néhány éve még elképzelhetetlen volt, az ma már mindenki számára könnyen elérhető valóság: internetezhetünk akár mobiltelefonról vagy a tv-készülékről is.

Az internet szolgáltatásai

Az internet tehát nem más, mint egy világméretű számítógép-hálózat. Ez a hálózat számos szolgáltatást nyújt a hozzá kapcsolódó számítógépeknek. Mi, felhasználók tulajdonképpen ezeket a szolgáltatásokat látjuk az egész hálózatból, vagyis számunkra ezt jelenti az Internet. Nem csoda, hogy sok emberben keverednek ezek a kifejezések, és mondjuk a webet az internettel azonosítják, holott a web csak egy a világháló számos szolgáltatása közül. Tekintsük át röviden a legfontosabb szolgáltatásokat.

E-mail: Az e-mail vagy elektronikus levél az internet legrégebbi és legelterjedtebb szolgáltatása. Az e-mail segítségével elektronikus üzeneteket, „e-leveleket” küldhetünk bármilyen internetes címre. Ezek a levelek, a hagyományos levelekkel ellentétben, néhány másodperc alatt megérkeznek a címzethez, még akkor is, ha az egy másik földrészen van. Az elektronikus levelek kezdetben csak tisztán szöveges üzenetek átvitelére voltak képesek. Mára azonban képet, hangot vagy akár futtatható állományokat is csatolhatunk elektronikus levelünkhöz.

2. kép: Levél írása az Outlook Express segítségével

World Wide Web: A web (vagy hosszú nevének rövidítéséből: www) az internet leggyorsabban fejlődő szolgáltatása. A web kezdetben a nyilvános adatcsere egyik formája volt. Olyan szöveges dokumentumokat helyeztek a webre, amelyeknek egyes részei csatolásokkal, ún. hiperlinkekkel voltak egymáshoz kapcsolva. Így nagyon hamar összeállt egy egymással összeláncolt világméretű adathalmaz. A világháló elméletileg bármelyik dokumentumból kiindulva bejárható a hiperlinkek segítségével. A későbbiekben a weboldalak már nemcsak formázott szöveget tar-

talmaztak, hanem képet, hangot, interaktív elemeket is. Napjainkra a weboldalak számát több millióra becsülik, és némi túlzással elmondható, hogy a weben minden információ megtalálható. Az igazság az, hogy ha nem is minden, de mindenféle.

3. kép: Elvira, az internetes vasúti menetrend

FTP: Az FTP, a File Transfer Protocol az interneten történő állományátvitel szabványos formája. Az FTP segítségével bármilyen távoli számítógépről úgy tölthetünk le programokat, mintha a saját gépünkön mozgatónánk az állományokat.

Hírcsoportok: A hírcsoportok tulajdonképpen az e-mail szolgáltatásból nőttek ki. Az azonos érdeklődésű emberek egy hírszerverre küldik el kérdéseiket és válaszaikat, így azokat mindenki olvashatja, aki feliratkozik. A levelek láncolata azután bőséges leírást ad az adott témáról. Vannak ellenőrizetlen hírszerverek, és vannak ún. moderált hírszerverek is, amelyekbe csak akkor kerülhet be egy üzenet, ha azt egy moderátor jóváhagyja.

Chat: Az e-mail ugyan jóval gyorsabb, mint a hagyományos levél, de még mindig lassú módja a kapcsolattartásnak, mint a telefon. A valós idejű csevegés azonban majdnem egyidős az internettel. A csevegés során a beszélgetőpartnerünk képernyőjén azonnal megjelenik az üzenet, amint elküldtük. Így akár egy másik földrészen tartózkodó barátunkkal is élvezetes beszélgetést folytathatunk. A legnépszerűbb csevegőszolgáltatás az IRC, ahol különböző csatornákon gyűlnek össze az azonos érdeklődésű emberek, és nem ritka, hogy húszan vagy harmincan beszélgetnek egyszerre.

Multimédia az interneten: A felsoroltakon kívül természetesen még számos szolgáltatást nyújt az internet, létezik technológia a valós idejű hangátvitelre, képátvitelre vagy teljes alkalmazások internetes közvetítésére is. Ezek a technológiák ma már oly mértékben fonódtak egybe a webes technológiával, hogy a kívülálló sokszor nem is tudja elkülöníteni őket. A legtöbb multimédiás elem a webböngészőkben jelenik meg, és ha a böngésző önmagában nem képes ezeknek a megjelenítésére, akkor ún. plug-in programok segítségével tehető alkalmassá a legkülönfélébb tartalmak megjelenítésére.

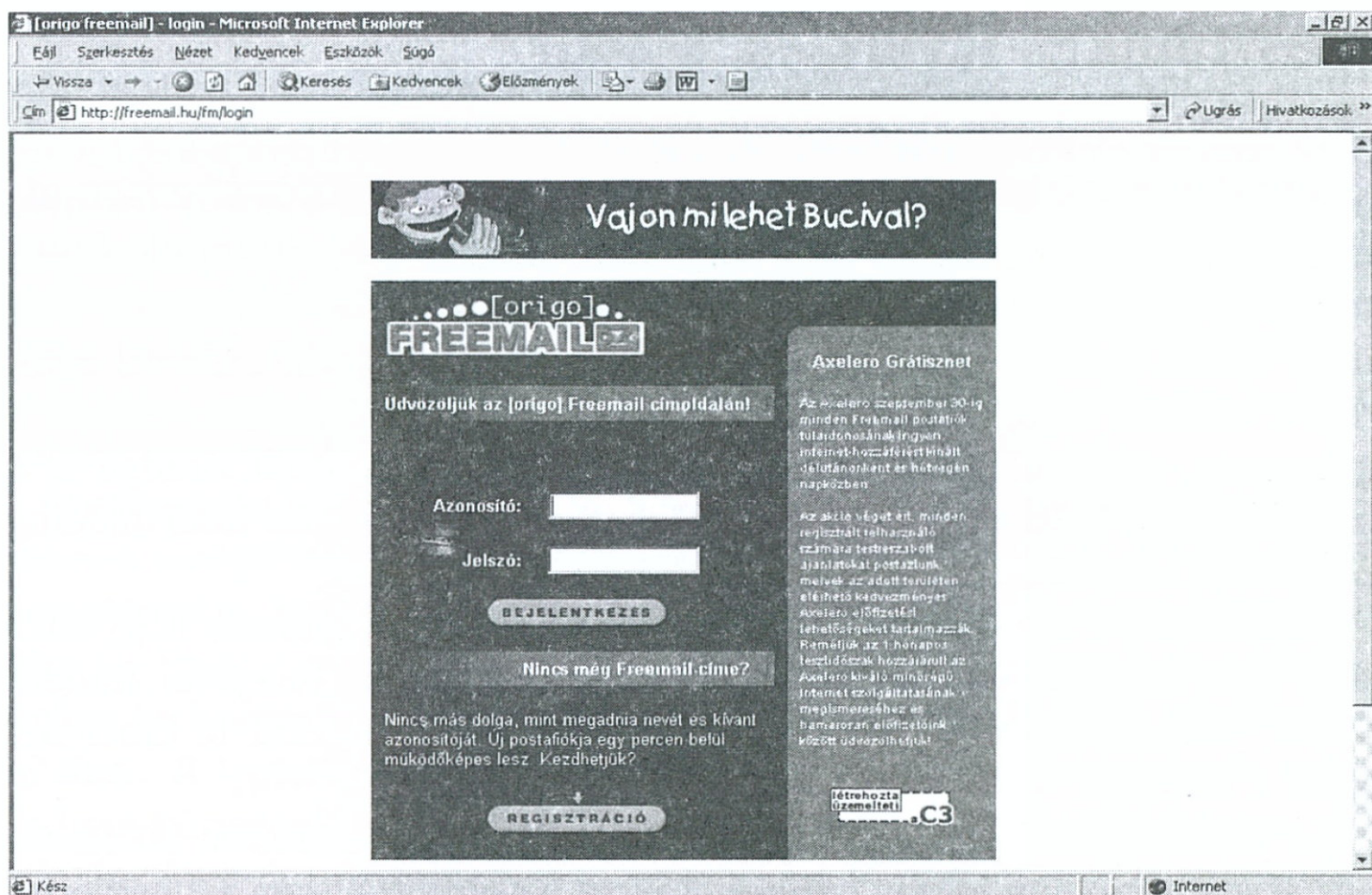
Elektronikus levelezés, e-mail

Az e-mail az elektronikus levél. Az interneten küldött üzeneteket hívjuk e-mailnek. Ez az internet legrégebbi szolgáltatása, és alapjait tekintve nem is változott sokat az idők folyamán. Maguk a levelezőprogramok természetesen sokat fejlődtek, de a lényeg ugyanaz: az interneten bármely e-mail címmel rendelkező egyénnek küldhetek levelet. Ehhez egyedül a címzett e-mail címét kell ismernem. Az e-mail legfőbb előnye a gyorsaság, elméletileg (ez itt azt jelenti, hogy ha a technika ördöge és a szolgáltatónk lassúsága nem szól közbe) az elektronikus levél néhány perc alatt megérkezik a címzethez, bármely földrészre.

Napjainkra a levelezésben történt legjelentősebb változás, hogy már nem csak szöveges üzeneteket küldhetünk az e-mail segítségével, hanem képet, dokumentumot vagy akár futtatható állományokat is csatolhatunk a levélhez.

Az elektronikus levél elküldéséhez és megkomponálásához általában egy levelezőprogramra van szükségünk. A levelezőprogram lehetővé teszi, hogy megírjuk a levelet, elvégezzük benne a szükséges formázásokat, kijelöljük a csatolt állományokat és elküldjük a levelet. Hasonlóképpen alkalmas a kapott levelek lekérésére a postafiókból és a levelek elolvasására, kibontására. A legnépszerűbb levelezőszoftverek a böngészőkkel együtt érkeznek. Ilyen a *Netscape Mail* vagy a *Microsoft Outlook*. De léteznek különálló, igen fejlett levelezőszoftverek is, mint például az *Eudora*.

A web térhódítása a hagyományos levelezőrendszereket sem kímélte, és egyre elterjedtebbé válnak a web alapú levelezőrendszerek. Ilyen ingyenesen is használható webhelyek például a freemail (www.freemail.hu), a hotmail (www.hotmail.com) vagy a gyalogló (www.gyaloglo.hu).

4. kép: A freemail kezdőlapján percek alatt létrehozhatjuk új postafiókunkat

A web alapú rendszerek nagyon hasonlóan működnek, mint a hagyományos levelezőprogramok, előnyük, hogy a kapott levelek bárhol könnyen elolvashatók, továbbá hogy semmiféle beállításra nincs szükségünk a levelezőrendszer üzembe helyezéséhez. A hátrányuk a korlátozott postafiókméret és a csatolások kissé bonyolultabb kezelése. ♣

Az e-mail részei

Az elektronikus levél a szövegtörzsön kívül számos olyan részt is tartalmaz, ami talán az első ránézésre nem érthető. Nézzük meg az 5.3. ábrán látható levelet, és vegyük sorra a részeit.

To: ebbe a mezőbe kerül a címzett e-mail címe. Az e-mail cím általánosságban a következő alakú: *felhasználóinév@domain*, például *kimre@vitalitas.hu*. Az e-mail cím sohasem tartalmaz szóközt, a végén nincsen pont, és általában ékezetet sem tartalmaz. Ezeket nem árt megjegyeznünk, mert az e-mailek eltévedésének leggyakrabban a hibás cím-

zés az oka. Egy levélnek több címzettje is lehet, ilyenkor az e-mail címet vesszővel kell elválasztani egymástól.

Cc: Ezt a mezőt nem kötelező kitölteni, tehát van, hogy nem is látjuk. A cc: a carbon copy rövidítése és azt jelenti, hogy ki kap másolatot a levélből. A levél címzettjét a to: mezővel definiáltuk, de minden más érintettnek is küldhetünk a levélből egy példányt. Ezeket az e-mail címeteket kell a cc: mezőbe írni. A cc: mezőbe több e-mail címet is írhatunk, ezeket vesszővel kell elválasztani.

Subject (tárgy): A subject mezőbe kerül a levél tárgya. Ezt a mezőt sem kötelező kitölteni, levelünk e nélkül is célba ér, de célszerű, mert a levelezőprogramok általában a feladót és a tárgyat mutatják először, így a címzett már az első ránézésre tudni fogja, hogy szerelmes levele érkezett-e vagy éppen egy szerződéstervezet.

Date (dátum): Ez a mező tartalmazza a levél elküldésének dátumát, a levelezőrendszer automatikusan illeszti a levélhez.

Szövegtörzs: Ez a tulajdonképpeni levél szövege. Ez a rész tartalmazza az általunk megírt szöveget.

Signature (alírás): Az aláírás technikailag még a szövegtörzs része, mégis érdemes különválasztani. A legtöbb levelezőprogram lehetővé teszi signature (aláírás) fájl létrehozását. Ebben a kis állományban rögzíthetjük aláírásunkat, amely a nevünkön, titulusunkon kívül legfontosabb adatainkat is tartalmazhatja. Ez a kis állomány automatikusan odakerül minden elküldött levelünk végére, így azt nem kell minden egyes alkalommal begépnünk.

Attachment (csatolás): A levélhez csatolt állományok. A levélhez bármilyen bináris állományt csatolhatunk, amelyet így a fogadó fél az eredeti állapotában kap meg. A csatolt állomány lehet például dokumentum, kép vagy futtatható program. (Vigyázat: az e-mail vírusok leggyakrabban csatolásként érkeznek!)

A levelezés szinte minden programmal hasonló módon történik, ezért válasszunk nyugodtan nekünk tetsző programot. Ebben a könyvben mi a legelterjedtebben használt magyar nyelvű levelezőprogrammal, a Microsoft Outlook Express-szel ismerkedünk meg.

Az Outlook Express

Az Outlook Express a Microsoft levelezőrendszere. Tulajdonképpen az Explorer levelező alkalmazásának tekinthető, és egyrészt a Windows operációs rendszerekkel együtt, másrészt bizonyos Explorer-csomagokkal együtt is telepíthető. A programot tehát vagy az operációs rendszer lemezéről, vagy az Explorerrel együtt telepíthetjük. Az Outlook sokoldalú levelezőrendszer, a levelezésen kívül használható hírolvasásra, HTML-lapok megjelenítésére is. A következő részekben az Outlook 5.0-ás magyar nyelvű verzióját mutatjuk be.

OUTLOOK EXPRESS POSTAFIÓK BEÁLLÍTÁSA: Mielőtt először használatba vesszük a levelezőprogramunkat, néhány beállítást el kell végeznünk. A beállítások elvégzéséhez szükséges adatokat a szolgáltatótól kell megkapnunk. Az adatokat az új előfizetés megkötésekor általában automatikusan a rendelkezésünkre bocsátanak. Ha munkahelyen, egy helyi hálózaton keresztül érjük el az internetet, akkor a beállításokhoz szükséges adatokat a rendszergazdától kérdezzük meg. A szolgáltatónk számítógépe állandóan az internetre van kapcsolva, ezért amikor levelünk érkezik, a szolgáltató számítógépe fogadja azt, és így a szolgáltatónk számítógépén lévő postafiókunkból kell letölteni a levelet, amikor belépünk az internetre. Hasonlóképpen levél küldésekor a mi számítógépünk a szolgáltató számítógépének adja át a levelet. A szolgáltató a címből ki tudja találni, hogy merre kell továbbküldenie a levelet, hogy az végül megérkezzen a címzetthez. A helyes beállítások elvégzéséhez a következő adatokra lesz szükségünk:

Bejelentkezési név és jelszó: a postafiók eléréséhez szükséges adatok, amelyek segítségével azonosíthatjuk magunkat. Általában ugyanezeket a paramétereket kell használnunk az internethez való kapcsolódáshoz is.

A beérkező levelek kiszolgálójának típusa: ez POP3 vagy IMAP típusú lehet, de átlagos esetben szinte mindig POP3.

Beérkező levelek kiszolgálójának címe: ez azonosítja azt a számítógépet, ahol a beérkezett leveleinket tároló postafiók található.

Kimenő levelek kiszolgálójának címe: ez a számítógép veszi át a levelet a mi számítógépünktől a továbbküldésre. Gyakran megegyezik a beérkező levelek kiszolgálójával.

E-mail címünk: ez az a cím, amelyre a nekünk szóló leveleket kell küldeni a, ennek pontos ismeretére azért van szükség, mert különben nem fogjuk megkapni a válaszleveleket.

Indítsuk tehát el az Outlook Expressst, és állítsuk be a megfelelő paramétereket a következők szerint:

1. Az Outlook Express elindítása után kattintsunk az *Eszközök* menü *Fiókok* alpontjára.

2. Kattintsunk a *Hozzáadás*, majd a *Levelezés* gombra. Ezzel elindul az *Internetcsatlakozás Varázsló*.

3. A program először a nevünket kérdezi. Adjuk meg, majd kattintsunk a *Tovább* gombra.

4. Ha szolgáltatónk már megadott nekünk egy e-mail címet, akkor válasszuk a felső rádiógombot, és írjuk be a címet, majd lépünk *Tovább*.

5. A következő képernyőn a levelezőrendszerrel kapcsolatos beállításokat kell megtennünk. Ezeket a paramétereket is a szolgáltató adta meg, írjuk be a megfelelő adatokat.

6. A felső választólistában állítsuk be, hogy kiszolgálónk POP3 vagy IMAP típusú-e.

7. A felső szövegmezőbe írjuk be beérkező leveleink kiszolgálóját.

8. Az alsó szövegmezőbe írjuk be a kimenő levelek kiszolgálóját. Ez alapértelmezésben azonos az előzővel.

9. Kattintsunk a *Tovább* gombra.

10. A következő képernyőn a bejelentkezési adatokat kell megadnunk.

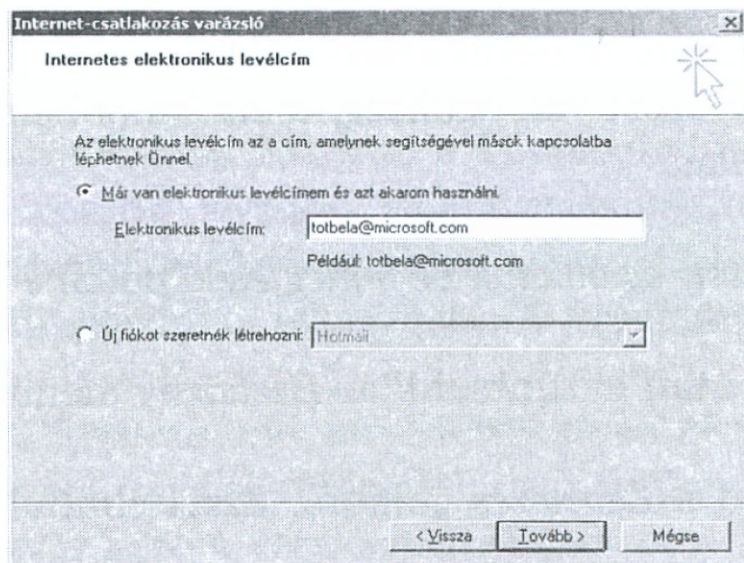
11. Írjuk be a felső szövegmezőbe a fióknevet. Ez alapértelmezés szerint megegyezik az internethez való csatlakozáshoz használt felhasználói névvel.

12. Az alsó szövegmezőbe adjuk meg a fióknévhez tartozó jelszavunkat.

13. A *Jelszó tárolása* jelölőnégyzetet bejelölhetjük, ha gépünket csak mi használjuk.

14. Kattintsunk a *Tovább* gombra.

15. A Gratuláció elolvasása után a *Befejezés*, majd a *Bezárás* gombra kattintással elkezdhetjük az Outlook Express használatát.

5. kép: Az Internetcsatlakozás Varázsló használata

Ezzel létrehoztunk egy postafiókot az Outlook Express-ben, most már hozzáláthatunk a levélíráshoz és -küldéshez.

LEVELEK FOGADÁSA: Amikor nincs állandó internetkapcsolatunk vagy nem állítottuk be az automatikus levéllenőrzést, akkor kézzel kell fogadnunk a leveleket. Ehhez a következő lépéseket kövessük.

1. Csatlakozzunk az internethez, majd kattintsunk a *Küldés/Fogadás* gombra.

2. Az Outlook Express egy információs ablakban kijelzi a csatlakozás és letöltés folyamatát. A kommunikáció befejeződésével az információs ablak eltűnik.

3. Kattintsunk a *Beérkezett üzenetek* mappa nevére a bal felső keretben.

4. A jobb oldalon vastagon kiemelve megjelennek újonnan érkezett üzeneteink.

Ha állandó internetkapcsolattal rendelkezünk, vagy legalábbis lokális hálózaton keresztül érjük el az internetet, akkor nem mindig kell csatlakozni az internethez, tehát ezt a lépést kihagyhatjuk.

LEVELEK OLVASÁSA ÉS A CÍMJEGYZÉK HASZNÁLATA: A beérkezett leveleket bármikor elolvashatjuk egészen addig, amíg le nem töröljük őket.

1. Kattintsunk a *Beérkezett üzenetek* mappa nevére a bal felső keretben.

2. A jobb oldalon vastagon kiemelve megjelennek újonnan érkezett üzeneteink. Sorrendben a Feladó, a Tárgy, az Érkezett mezők, valamint

néhány kisebb jel alkotnak egy sort a fejlécek listájában a jobb felső keretben.

3. Kattintsunk az újonnan érkezett levelünkre. A levél szövege megjelenik az alsó keretben.

4. Ha a levélhez mellékletet csatoltak, akkor az alsó keret jobb felső sarkában is megjelenik egy gemkapocs.

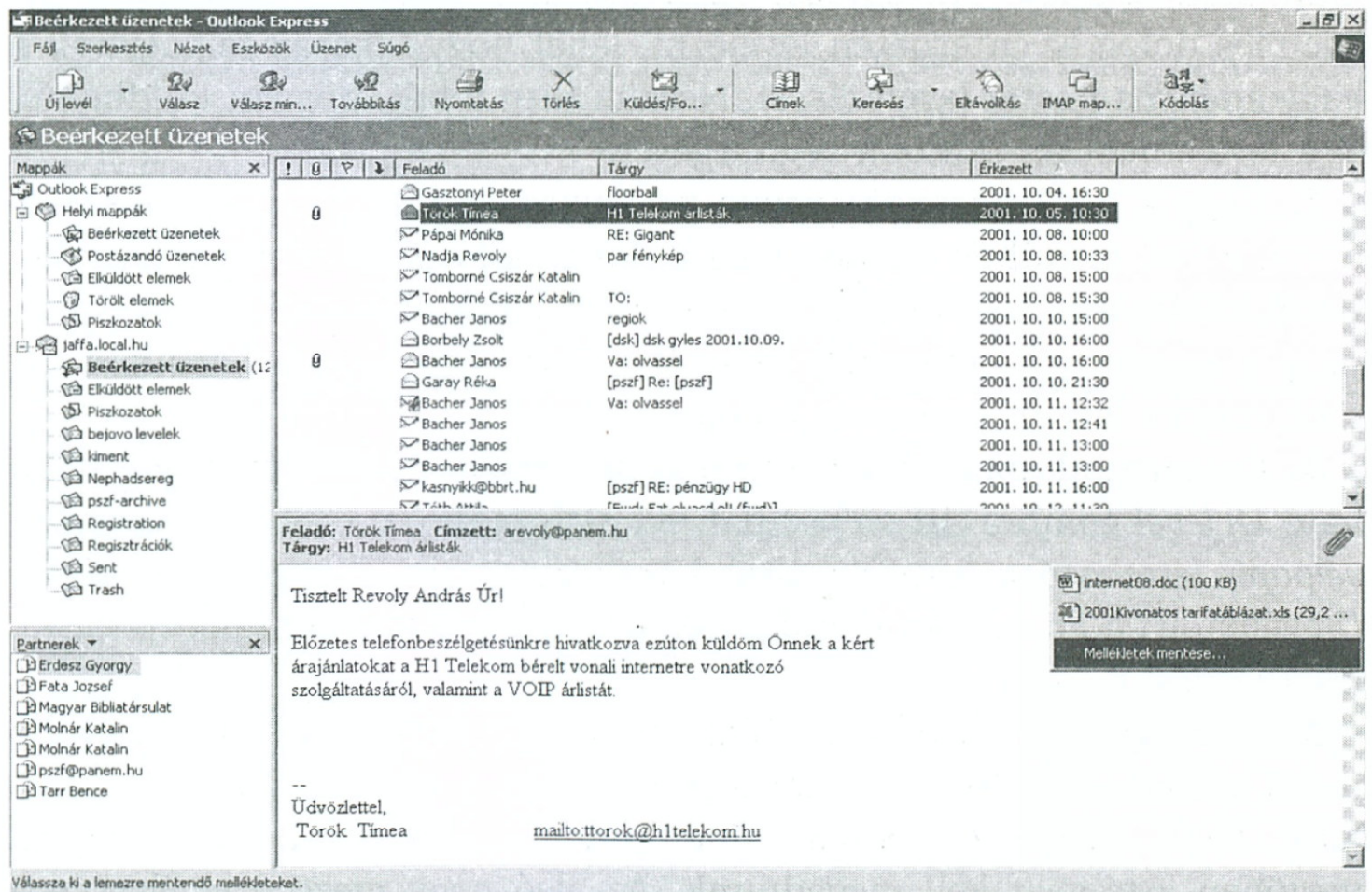
5. A melléklet kimentéséhez kattintsunk a gemkapocsra.

6. A megjelenő menüben kattintsunk a *Mellékletek mentése* alpontra.

7. Jelöljük ki a mellékletet.

8. A mentés helyének adjuk meg a c:\My Documents mappát.

9. Kattintsunk a *Mentés* gombra.

6. kép: Mellékletek mentése az Outlook Express-ben

Ha sokat levelezünk, rá fogunk jönni, milyen jó szolgálatot tesz a címjegyzék. A címjegyzékben tárolhatjuk a levelezőpartnereink e-mail címét. Ha levelet akarunk küldeni valakinek, gyorsan előkereshetjük a címjegyzékből, és nem kell előkeresgelnünk az illető e-mail címét a noteszünkből. Sőt, a címjegyzék kitöltése sem bonyolult feladat (és kevesebb

a hibalehetőség), hiszen a fontosabb adatokat a kapott levélből automatikusan a címjegyzékbe illeszthetjük:

1. A feladó címjegyzékbe való felvételéhez kattintsunk a jobb felső keretben a kapott levél fejlécsorára a jobb gombbal.

2. Válasszuk A *Feladó felvétele a Címjegyzékbe* pontot.

3. A feladó neve és címe bekerült a *Címjegyzékbe*, valamint a bal alsó keretbe a partnerek listájába. Ha legközelebb levelet írunk neki, elég egyetlen kattintás a címzéshez.

LEVELEK ÍRÁSA, KÜLDÉSE: Most már nincs más hátra, mint hogy mi magunk is elküldjünk egy-két e-mailt kedvenc barátainknak vagy munkatársainknak. Ha egyszer ráérzünk arra, milyen egyszerű és kényelmes dolog az interneten levelezni, lehet hogy teljesen felhagyunk a hagyományos postai levelezéssel. Nézzük meg tehát, hogyan küldhetjük el a leveleinket az Outlook segítségével:

1. Hogy a levél írásának idejére ne kelljen az internethez kapcsolódnunk, a Fájl menüben jelöljük meg a *Kapcsolat nélküli munka* kapcsolót. Levél küldésekor az Outlook Express nem küldi el egyből a levelet, hanem a postázandó üzenetek mappába teszi. Így lehetővé válik, hogy több megírt levelet egyszerre küldjünk el.

2. Kattintsunk az Outlook Express ablakában az *Eszközsorban* található *Új levél* gombra. Itt választhatunk akár előre elkészített, akár a *Levélpapír létrehozása varázsló* által létrehozott saját levélpapírok közül. (Levélpapírt a *Formátum* menü *Levélpapír* használata menüpontjával választhatunk.)

3. A megjelenő *Új üzenet* ablakban három kisebb és egy nagyobb mező látható. Az első és a második mezőben a címzett illetve a másolatot kapó személyek e-mail címei fognak szerepelni. A harmadik mezőben a tárgyat kell megadnunk. Az alsó nagy mező a levél törzsének begépelésére szolgál.

4. Adjuk meg a címzettet.

5. Kattintsunk a *Címzett* címkére (ha a címjegyzékből szeretnénk e-mail címet választani), vagy írjuk be a megfelelő e-mail címet.

6. A *Címzettek* kijelölése ablakban kattintsunk duplán a korábban a címjegyzékbe helyezett felhasználóra. Ekkor az illető szerepelni fog a címzettek listájában. Kattintsunk az *OK* gombra.

7. Ha nem akarunk másolatot küldeni, akkor ezután írjuk be a tárgy mezőbe a levél tárgyát.

8. Kattintsunk a levél törzsébe, és írjuk meg levelünket.

9. Most már elküldhetnénk a levelet, de még csatolunk egy bináris formátumú képet is.

10. Kattintsunk a *Beszűrés* menü *Fájl melléklet* pontjára.

11. Válasszunk ki egy tetszőleges képet valamelyik mappából.

12. Kattintsunk a *Csatolás* gombra.

13. Kattintsunk a *Küldés* gombra.

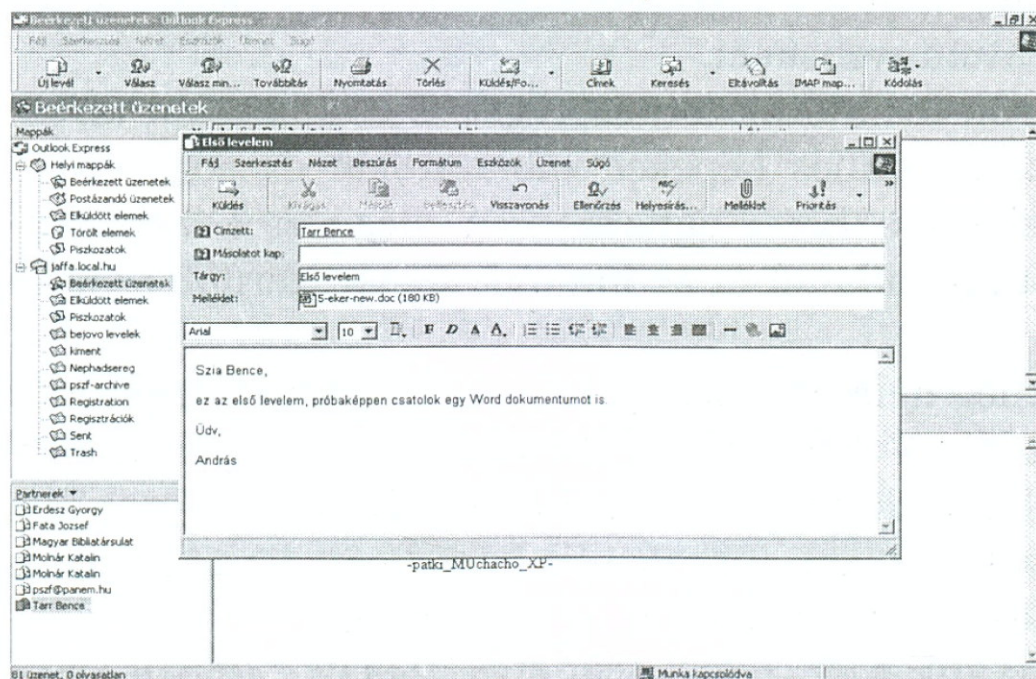
14. Ezzel levelünket még nem küldtünk el, csak a *Postázandó üzenetek* mappába kerül. Erre a megjelenő ablak is figyelmeztet.

15. Kattintsunk az *OK* gombra.

16. Kattintsunk a *Postázandó üzenetekre*, majd csatlakozzunk az internethez a korábban bemutatott módon, utána kattintsunk a *Küldés/Fogadás* gombra.

17. Az Outlook Express megkérdezi, hogy kikapcsolja-e a kapcsolat nélküli munka beállítást. Kattintsunk az *Igen* gombra.

18. A levelek küldésének idejére megjelenik az állapotablak, majd ha minden sikeresen lezajlott, visszatérünk az Outlook Express főablakához.

7. kép: Kapcsolat nélküli munka beállítása

A levelek megírása idejére mindenképpen célszerű kilépni az internetről, mert így nyugodtan gondolkodhatunk, nem növekszik közben a telefonszámla.

World Wide Web, WWW

A World Wide Web (vagy hosszú nevének rövidítéséből www) az internet leggyorsabban fejlődő szolgáltatása. A webet a svájci CERN Európai Részecskefizikai Laboratóriumában fejlesztette ki Tim Berners-Lee. A web kezdetben a szöveges adatok elektronikus kezelésére szolgált, és csak 1992-ben vált nyilvánosan is elérhetővé. Olyan szöveges, formázott dokumentumokat helyeztek a webre, amelyeknek egyes részei csatolásokkal, ún. hiperlinkekkel voltak egymáshoz kapcsolva. Egy ilyen csatolásra kattintva egy másik helyre juthatunk. Ez a másik hely lehet a dokumentumon belül egy másik pont, de lehet egy másik földrészen elhelyezett, ún. webszerveren lévő egész más webdokumentum is. Így nagyon hamar összeállt egy egymással világméretben is összeláncolt adathalmaz. A világháló elméletileg bármelyik dokumentumból kiindulva bejárható a hiperlinkek segítségével.

A weben található dokumentumok eléréshez egy ún. webböngészőre van szükségünk.

A weben minden egyes dokumentumot, elérhető információt egy címmel azonosítunk, ez az URL. Ahhoz, hogy a kívánt információt elérjük, nem kell mást tennünk, mint a webböngészőnk megfelelő mezőjébe beírni a kívánt dokumentum webcímét.

Kezdetben a weblapok csak formázott szöveget és csatolásokat tartalmaztak. Később azonban színes képeket, táblázatokat és adatbeviteli mezőket is tartalmazhattak. Ezzel ugrásszerűen megnőtt a web népszerűsége, és mára vitathatatlanul ez az internet legnépszerűbb szolgáltatása.

És a fejlődés ezzel még nem állt meg. A szövegek és képek leírásához a HTML nyelvet használták a kezdetektől fogva. A HTML nyelv a weblapok kialakításához használt programozási nyelv. A HTML a *Hyper Text Markup Language* rövidítése, ami magában is jelzi, hogy a szövegformázáson kívül hiperlinkeket is tartalmazhat ez a leírónyelv.

Az 1990-es évek második felében azonban megjelentek a weben olyan a HTML-t kiegészítő nyelvek is, amelyek lehetővé tették az interaktív tartalom kialakítását. Az első ilyen nyelv a JavaScript volt, amelynek segítségével még előbbé tehattük a weblapjainkat. Később kialakult a Java nyelv szabványos formája is, és ezzel lehetővé vált olyan weblapok ké-

szítése is, amelyek önálló programokat tartalmaztak. Ezen keresztül pedig megnyílt annak a lehetősége is, hogy szinte minden szolgáltatás átköltözzön a webre.

Ahhoz, hogy tudjuk, mit hol találunk, ismernünk kell a keresett információt tartalmazó weblap címét. Mivel több száz millió weblap érhető el a világon, ez szinte megoldhatatlan feladat. A keresett információ megtalálásában speciális webes eszközök, az ún. keresőszerverek segítenek. A keresőszerverek segítségével a web nemcsak szórakozás, hanem jól használható, valóban hasznos információforrás mindenki számára.

URL

Az URL a *Universal Resource Locator* rövidítése, és arra szolgál, hogy az interneten minden egyes lapot, webszervert vagy a weben, illetve az interneten található egyéb eszközt szabványos, egyedi címmel azonosítsa. Az URL meghatározza a céldokumentum pontos elérési útvonalát, valamint a formátumát is.

Nézzük például a következő URL-t:

http://www.uhu.hu/sugotart.jsp

1. A ***http://*** előtaggal kezdődik minden weboldal. Ez határozza meg a webböngésző számára, hogy a kijelölt oldalt milyen protokoll szerint kell letöltenie. Mivel gyakorlatilag minden weboldal ezzel kezdődik, ki sem kell írunk. Ha nincs ott a webcím előtt, akkor a böngésző automatikusan odabiggyeszi nekünk.

2. A ***www.uhu*** az ún. *subdomain név*. Gyakran tartalmazza a ***www*** előtagot, amely azt jelzi, hogy ez egy World Wide Weben lévő dokumentum. A *subdomain* tulajdonképpen minden olyan információ, ami a ***http://*** előtag és az országot jelölő utótag között található.

3. Ez a *domain névnek* az országot jelölő része, általában az országnevre utal (esetünkben a ***.hu*** Magyarországot jelöli), de különösen az angol nyelvű weblapok esetében más is lehet. Az USA-ban jelenleg a következő domainekeket használják:

com - vállalatok és üzleti oldalak

edu - oktatási intézmények

gov - kormányzati intézmények

mil – katonai szervezetek

net – internetszolgáltatók

org – non-profit szervezetek

4. Ez a rész magát a megjelenítendő lapot azonosítja. Az URL eddigi részei azt mondták meg, hogyan juthatunk el az adott lapot tartalmazó gépig. Az ezután álló részek már a konkrét számítógépen található elérési útvonalat határozzák meg.

Az Internet Explorer

Ebben a fejezetrészben a valószínűleg az Ön Windows-rendszerén is telepített Internet Explorer használatával foglalkozunk. Az Explorernek készült Macintosh-verziója is, így valószínűleg ez a legelterjedtebben használt böngészőprogram. Az IE természetesen magyar nyelven is hozzáférhető. Mi most az IE 5.5-ös verziójának magyar nyelvű változatát mutatjuk be.

AZ INTERNET EXPLORER LETÖLTÉSE ÉS TELEPÍTÉSE: Az Internet Explorer 5.5 program használatához be kell szereznünk majd telepítenünk kell magát a programot. A program beszerzésére több lehetőség is kínálkozik. Egyrészt számos újság CD-mellékletében és egyéb szoftvergyűjteményekben általában megtaláljuk a programot, tehát onnan könnyen telepíthetjük. Ha erre nincs lehetőségünk, akkor le kell töltenünk az internetről. Ez persze egy kicsit olyan, mintha a saját hajunknál fogva húznánk ki magunkat a mocsárból, a letöltéshez ugyanis éppen egy böngészőprogram szükséges, de azért nem teljesen reménytelen. Az IE valamelyik korábbi verziója (IE 4, IE 5) valószínűleg már telepítve van a gépünkön, de rosszabb esetben is ott lapul a Windows telepítőlemezen. Indítsuk el tehát ezt a már meglévő böngészőprogramot, és kövessük a következő lépéseket:

1. Indítsuk el böngészőprogramunkat, majd a cím szövegablakba írjuk be a http://www.microsoft.com/windows/ie_intl/hu/download URL-címet. A megjelenő weblapon válasszuk a *Letöltési központ* gombot, ahol

a letöltés előtt még hasznos információkat olvashatunk az Internet Explorer 5.5-ről.

2. Kattintsunk a *Letöltés gombra*, jelöljük ki a letöltés helyét, majd kezdjük el azt.

3. Amikor a letöltés befejeződött, elkezdhetjük a telepítést. Ehhez kattintsunk a kijelölt könyvtárban megjelenő *ie5setup.exe* alkalmazásra. A licencszerződés elfogadása után a *Tovább (Next)* gombra kattintva kell megadnunk a telepítés módját. Ha választottunk a Szokásos összetevőkészlet vagy a *Minimális telepítés* közül, a *Tovább* gombra kattintva elkezdődik a telepítés.

4. Ha a telepítés befejeződött, a gép esetleg megkérdezi, hogy újraindíthatja-e a számítógépünket. Ha ez is megtörtént, akkor elkezdhetjük használni a Microsoft Internet Explorer 5.5-öt.

AZ INTERNET EXPLORER TESTRE SZABÁSA: Mint minden Windows-programon, az Exploreren is számos beállítást végezhetünk el. Javasoljuk, hogy indítsuk el a programot, így működés közben barátkozhatunk meg vele.

1. Az indításhoz kattintsunk kétszer az Internet Explorer ikonjára vagy válasszuk ki a *Start* menü *Programok* almenüjéből. Amikor a böngésző elindul, automatikusan egy üres lap (about:blank) jelenik meg.

2. Ennek módosításához kattintsunk az *Eszköz* menü *Internetbeállítások* alpontjára. Itt tudjuk testre szabni böngészőnket.

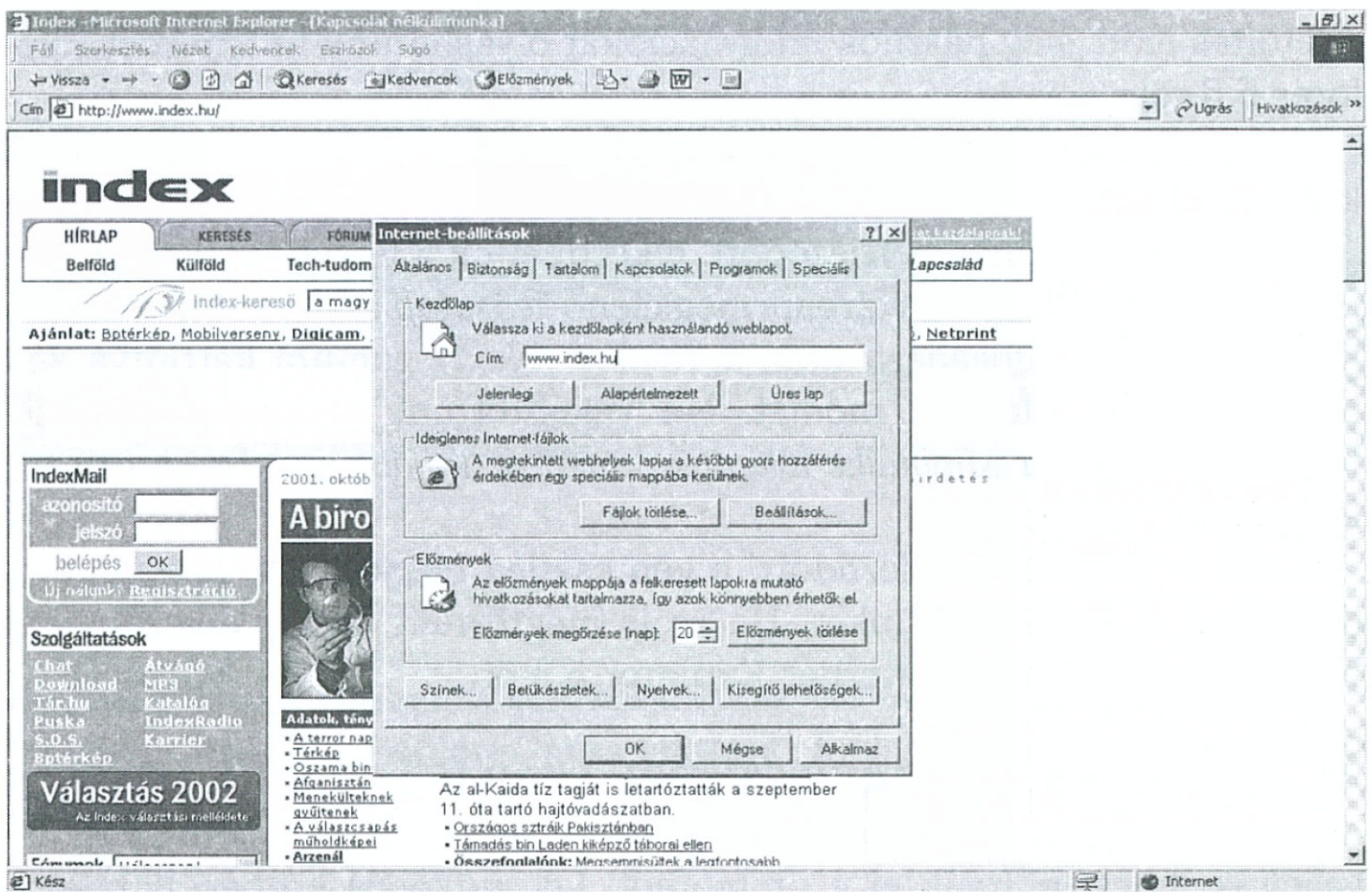
3. Az *Általános* fül *Kezdőlap* részében a címező tartalmát írjuk át a következőre: *http://www.index.hu*.

4. Ugyanezen a lapon láthatjuk az ideiglenes internetfájlokra vonatkozó beállításokat és az előzmények tárolásának időtartamát. Az előbbi a kapcsolat nélküli munka lehetőségét és a gyorsabb elérést teszi lehetővé, míg az utóbbi részletes listát ad az általunk korábban meglátogatott weblapok címeiről, dátum és kiszolgáló szerinti bontásban.

5. Kattintsunk az *OK* gombra.

6. Az Internet Explorer eszközsorában kattintsunk a *Kezdőlap* ikonjára.

7. Megjelenik az *Index.hu* lapja. A *Kezdőlap* nemcsak a hasonló nevű ikonra történő kattintással töltődik le, hanem az Internet Explorer indításakor is.

8. kép: Általános fül az Internet Explorer Internetbeállítások ablakában

KEDVENC OLDALAK MEGJELÖLÉSE INTERNET EXPLORER-BEN: Aki már került olyan helyzetbe, hogy nagy nehezen megtalált valami fontos lapot az interneten, de nem emlékezett rá, hogyan jutott oda, az komolyan tudja értékelni a kedvenc helyek megjelölésének lehetőségét. Az internet meglehetősen kusza és bonyolult, ezért még a gyakorlott böngészők is könnyen eltévednek benne. Szerencsére már a korai böngészők is rendelkeztek olyan lehetőséggel, hogy tárolják egy kiválasztott weblap pontos címét.

Természetesen a Microsoft Internet Explorer is lehetővé teszi a meglátogatott webhelyek megjelölését. A webböngészők többsége *könyvjelzőnek*, de a Microsoft, ki tudja miért, *Kedvenceknek* nevezi ezt a szolgáltatást. Kedvenc webhelyeink és dokumentumaink egyetlen kattintással elérhetővé válnak, ha a Kedvencek listájához adjuk őket.

9. kép: Az Internet Explorer gombsora a Kedvencek gombbal

A web fejlődése

A web hatalmas népszerűségének köszönhetően hamar kinőtte eredeti feladatát. Az igények kielégítéséhez már nem volt elég a csupán szöveget és képeket tartalmazó oldalak közvetítése. A web világának és maguknak a böngészőknek a továbbfejlesztésére két különböző lehetőséget találtak. Az egyik magának a HTML nyelvnek a bővítése volt, a másik pedig a böngészőprogramok képességeinek bővítése úgynevezett beépülő (plug-in) programok segítségével.

A HTML nyelv fejlődése a többi általános célú programozási nyelvekhez hasonlóan alakult. Tulajdonképpen ma sem tekinthetjük lezárt folyamatnak, hiszen a HTML nyelv mindig új elemekkel bővül, sőt folyamatosan jelennek meg egészen új változatai is. Szintén a nyelvi fejlődéshez kapcsolódik, hogy a HTML kiegészült olyan külső kódokkal, amelyek nem a weblapok megjelenését, formázását befolyásolják, hanem elsősorban a működésüket, a mögöttes tartalmat. Tulajdonképpen ezekkel az eszközökkel vált igazán érdekessé a web világa.

Az egyszerűbb a JavaScript, ami könnyen megtanulható kis szkript nyelv és a HTML-lapok szolgáltatásait bővíti. Ezután fejlesztették ki a Java nyelvet, amellyel már teljesen önálló, webes környezetben működő programokat is készíthetünk, ezzel gyakorlatilag korlátlan növekedési lehetőség áll a web előtt. A korábban különálló szolgáltatásként létező eszközök, mint az FTP, a levelezés, a csevegés stb., ma már mind elérhető a weben keresztül is egyetlen böngészőprogrammal.

A fejlesztések másik iránya a böngészőprogramok képességeit növelő plug-in programok fejlesztése volt. Ilyen programokat sokféle célból írhatnak, például valamilyen szerveroldali szolgáltatás fogadására, hang- vagy videoállományok lejátszására, de akár multimédia eszközökkel készített bemutatók megjelenítésére is. Ha egy weblap olyan elemet tartalmaz, amelynek megjelenítéséhez valamilyen kiegészítő programra van szükségünk, azt általában jelezni szokták az adott oldalon, megjelölve azt is, hogy honnan tölthetjük le a megfelelő segédprogramot.

VALÓS IDEJŰ HANG ÉS KÉP: Az internet használata úgy válik valóban élvezetessé, ha igazi multimédia-tartalmat is tudunk közvetíteni. Erre számos megoldás létezik, de szinte minden esetben előbb le kell tölteni a terjedelmes méretű multimédia-állományt, és csak utána nézhetjük meg a kívánt oldalt.

A Macromedia Shockwave plug-in segítségével például akár egész alkalmazásokat is beágyazhatunk a weblapba, de az állományok letöltésére meglehetősen sokat kell várni. Ezt a problémát küszöbölhetjük ki a valós idejű adatáram- (streaming-) technológiák segítségével. Ez a folyamatos, valós idejű adatáram (hang, mozgókép) átviteli technikák összefoglaló neve. Ezeknek a technikáknak a segítségével a számítógépre érkező adatokat azonnal láthatjuk, hallhatjuk, és nem kell megvárni amíg az egész állomány letöltődik.

Számos szabvány létezik, amellyel lehetőségünk nyílik az adatáramszolgáltatásra, illetve annak vételére. A legelterjedtebb ilyen szabvány a Real Networks cég RealPlayerén alapul. De a felhasználók kegyeiért az Apple és a Microsoft is ringbe szállt a saját technológiájával.

Az adatok vételéhez a böngészőprogram önmagában nem elegendő, külön plug-in programra is szükségünk van. Ezek általában ingyenesen hozzáférhetők, a technológia díját a szolgáltató fizeti meg a szerveroldali program megvásárlásakor. Az Apple QuickTime technológiájának éppen az a vonzereje, hogy nincs szükség szerveroldali alkalmazásra, így az a szolgáltatók számára is ingyenes.

A legrégebben és a legelterjedtebben azonban kétségtelenül a RealPlayert használják. A RealPlayer az újabb böngészőprogramokkal együtt érkezik, ha még sincs meg nekünk, akkor letölthetjük a RealNetworks honlapjáról

10. kép: A RealNetworks weblapja

Ezután telepíteni kell a szoftvert, és máris használhatjuk az adatáram-technológiát. Ettől kezdve, ha egy olyan weblapra érünk, ahol RealPlayer formátumban van elhelyezve anyag, akkor a lejátszó automatikusan elindul, és máris hallhatjuk vagy láthatjuk a kívánt adást.

Nézzünk be például a TV2 weblapjára a *www.korridor.hu* lapon. Itt azok a riportok, ahol kamerát is látunk a cikk mellett, videorészleteket is tartalmaznak. Ha rákattintunk a cikkek mellett látható képre, akkor a böngésző automatikusan elindítja a RealPlayer ablakot, és már láthatjuk és hallhatjuk is a riportot.

Ugyanúgy tudjuk van hallgatni a magyar rádióadókat még akkor is, ha külföldön vagyunk. Lépünk be *www.hullamvadasz.hu* címre. Itt az Élő Adás linkre kattintva számos rádióadó műsorát hallgathatjuk meg az interneten keresztül is.

Keresés az interneten

Ahhoz, hogy az internet valóban hasznos munkaeszköz, segédeszköz lehessen, meg kell tanulnunk, hogyan találhatjuk meg a nekünk fontos információkat. Ez pedig több okból sem egyszerű feladat. Egyrészt az interneten elérhető információk mennyisége majdhogynem korlátlan (az interneten elérhető weblapok száma több mint egymilliárd). Mivel bárki bármit felrakhat az internetre – az internethasználók száma több mint 300 millió –, ezért állandó növekedésben van, mérete csak becsülhető. Másrészt az egyes információk helyességét, valóságtartalmát senki sem garantálja nekünk. Egy felmérés szerint az internethasználók legnagyobb még a hálózat lassúságából eredő panaszokat is megelőző problémája a világhálóval az, hogy nehezen találják meg a keresett információt. Ez a probléma. Ennek a problémának a megoldására, de legalábbis enyhítésére szolgálnak az ún. keresőszerverek vagy másképpen: az internetes keresőszolgáltatások. Ezek az automatikusan működő szoftverek végignézik az interneten elérhető lapokat és különböző szempontok alapján adatbázisba rendezik őket. A keresőszerverek weblapjain mi felhasználók ebben az adatbázisban kereshetünk.

A webkereső eszközöket kétféle csoportba sorolhatjuk: a *keresőmotorok* (*search engines*) és a *témakatalógusok* (*subject directory*) körére. Ezenkívül léteznek úgynevezett metakeresők, amelyek nem tesznek mást, mint az általunk előállított kérést (keresési feladatot) egyszerre több keresőeszköznek is eljuttatják, és az eredményt egyesítve jelenítik meg.

KERESŐMOTOROK: A keresőmotorok a weboldalakon található szavakat indexelik, vagyis adatbázisba rendezik. Persze nem feltétlenül az egész dokumentumot, hanem különböző algoritmusok alapján megpróbálják kitalálni a weboldalra igazán jellemző szavakat, fogalmakat. Ilyen algoritmus például a címek, alcímek indexelése, vagy megnézik a 10-nél többször előforduló szavakat, de a HTML-kódban elhelyezett ún. meta-tag-ek (nem látható jelölések) vizsgálata is célravezető lehet. Ezt az indexelést az erre a célra készített programok végzik. Ezeket robotoknak vagy pókoknak (*spider*) nevezzük. Azokat a programokat, amelyek összetettebb szempontok szerint is képesek végigbogarászni a weblapokat, intelligens ügynököknek nevezzük (*intelligent agent*).

Természetesen rögtön felmerül az alapvető kérdés: hogyan dönti el a program, hogy melyik lapokat kell egyáltalán végignéznie. Erre két megoldás is kínálkozik. Egyrészt a programok automatikusan figyelik az internetet, és próbálják megtalálni az új lapokat, másrészt a weblap készítője is kérheti a keresőmotort, hogy nézze végig a webhelyét, és építse be a lapokat az adatbázisába. Mivel az internet állandóan változik, egyes lapok eltűnnek és újak jelennek meg, vagy egyszerűen csak változtatják a lapok tartalmát, ezért a keresőmotor adatbázisát időről időre frissíteni kell. Egyes programok hetente, míg mások még ritkábban végignézik és frissítik az adatbázisuk tartalmát. A világon kb. 2500 internetes keresőeszköz található. Ezek nagyobb része ilyen keresőmotor. A nem kereskedelmi eszközök is általában ilyen automatikusan működő indexelőprogramok. Azt azonban ne feledjük, hogy a legjobb keresőmotorok is csupán az internet egyötödét képesek indexelni.

TÉMAKATALÓGUSOK: A témakatalógusok egészen másképp működnek. Ezeknél a keresőhelyeknél általában emberek végzik a weblapok katalógizálását. Végignézik a weblapokat, és különböző szempontok szerint könyvtárakba, katalógusokba rendezik őket. Egy érdekesítő értekezés a számítógép-perifériákról például a *műszakitudományok/számítástechnika/számítógéphardver/perifériák* katalógusba kerülne. Azután minden kategóriához kulcsszavakat rendelnek, és a katalógusban tulajdonképpen ezeknek a kulcsszavaknak az alapján kereshetünk.

Az azonos kulcsszavak által indexelt weblapok halmazát ezeknél az eszközöknél kategóriáknak hívjuk. Ezekben a kategóriákban akkor igazán könnyű keresni, ha jól specifikált a keresésünk. Ha például a nap-szemüveg-gyártókra vagyunk kíváncsiak, akkor könnyen meg fogjuk találni egy értelemszerű kategóriában.

Az egyik legnagyobb webkatalógus, a Yahoo!, például 2000 különböző kategóriát tart nyilván. Ha egy kategóriában a dokumentumok száma eléri az ezret, akkor a Yahoo! szakemberei megosztják a kategóriát, és ún. alkategóriákat hoznak létre a dokumentumok számára.

Ennek a megoldásnak komoly hátránya, hogy ha egy olyan dokumentumot találnak, ami egyik meglévő kategóriába sem fér bele megnyugtatóan, akkor csak nagyon körülményesen lehet majd megtalálni az ún. kapcsolódó témaköröket. A másik probléma az egyre növekvő számú in-

ternetdokumentumok katalogizálásához szükséges ember és pénzeszköz előteremtéséből adódik.

Azokban a katalógusokban, amelyek egy szűk területre koncentrálnak, mint például az orvostudomány, illetve ahol komoly és gyakorlott szakemberek az összeállítók, nagyon jól használható az adott témakörben való keresés módszere. Ezek azok a szolgáltatások, amelyek általában fizetősek (vagyis itt bizony külön megfizettetik velünk a szakértelmet), de az is biztos, hogy hamarabb eredményre jutunk.

A MEGFELELŐ ESZKÖZ KIVÁLASZTÁSA: Ha keresni kezdünk, azonnal felmerül a kérdés: vajon melyiket célszerű választani az ezernyi eszköz közül. Ez a probléma nagyon hasonlít az új autó kiválasztására. Mindenki azt a márkát javasolja, amelyiket ő maga is szeret, vagyis mindenki azt a keresőszolgáltatást fogja ajánlani, amelyiket ő maga a leggyakrabban használ. Ezért aztán jobb, ha nem is kérdezzük meg senkit, hanem megpróbáljuk a saját véleményünket kialakítani a kérdésben.

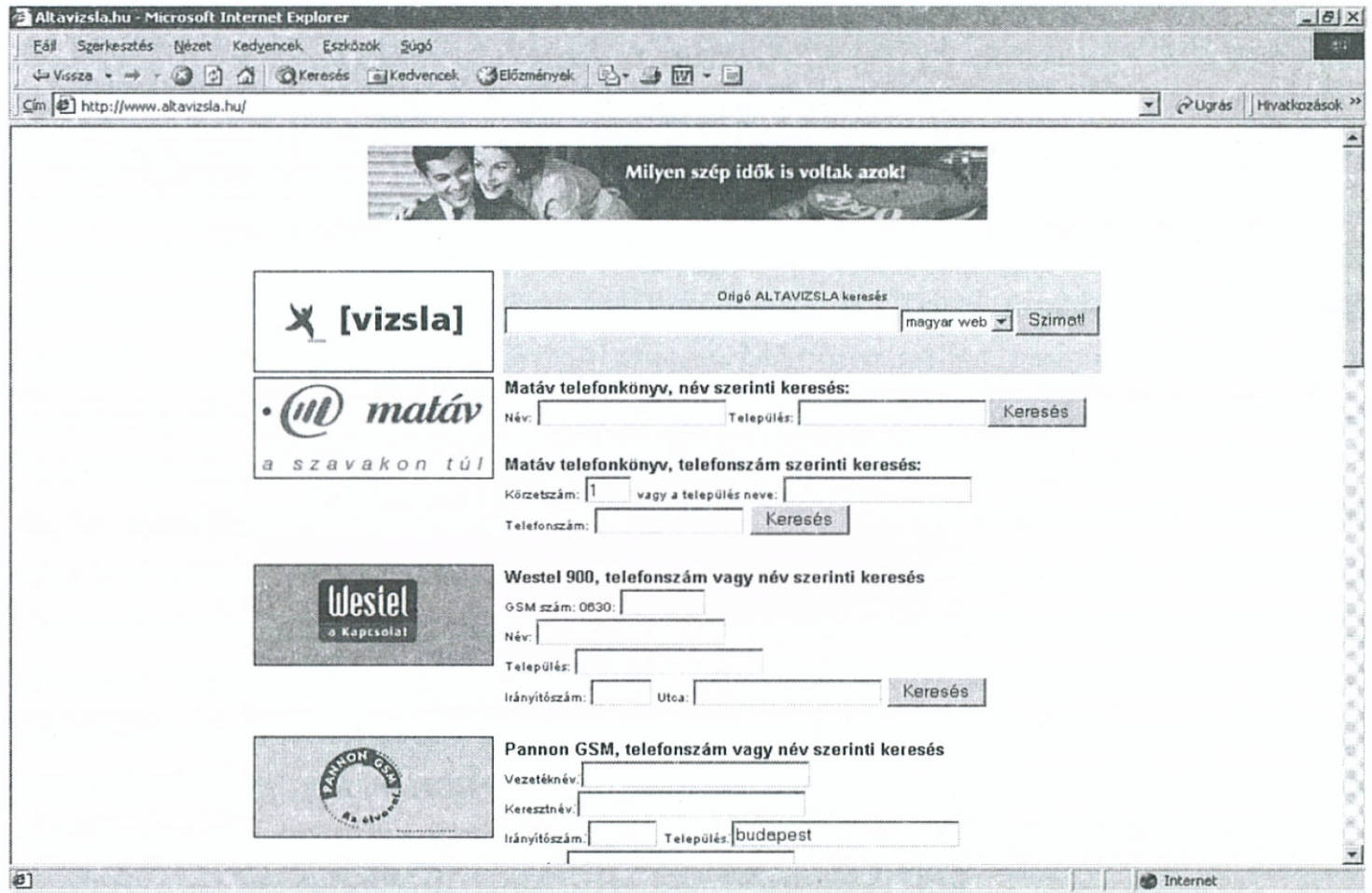
Az általános keresésnél hasznosabb lehet a keresőmotorok használata. Ilyenkor a legnagyobb gond az, hogy mivel a több száz milliónyi indexelt oldal miatt hatalmas az adatbázis, a nem elég jól specifikált kérdésnél több millió találatot kaphatunk eredményül. Az emberek viszont csak erősen korlátozott mennyiségű lapot tudnak végignézni. A túl nagy számú találat tehát nagyobb probléma, mint a túl kevés. Az internetoldalak számának exponenciális növekedése miatt, tehát nekünk keresőknek kell fejlődniük ahhoz, hogy megtaláljuk, amit keresünk.

Az egyszerű keresés folyamata általában minden keresőszerveren. A keresőmezőbe írjuk be a keresési kulcsszót vagy kulcsszavakat. Ha több szót sorolunk fel, akkor a program azt úgy értelmezi, hogy a beírt szavak mindegyikének elő kell fordulnia a dokumentumban. Ha összetartozó kifejezésre akarunk keresni, akkor tegyük a szavakat idézőjelbe. A kulcsszavak begépelése után kattintsuk a *Keresés (Search)* gombra, és máris megkapjuk a találati listát. A lista tulajdonképpen linkekből áll. A találati listában a megfelelő weblapokra mutató linkeken kívül általában a dokumentumok nagyságát, készítésük dátumát, illetve néhány sor részletet olvashatunk. A kiválasztott linkre kattintva a kívánt weblapra ugorhatunk.

A VIZSLA KERESŐ: A keresési példákat az egyik legnépszerűbb magyar keresőszerveren, a Vizslán keresztül ismerhetjük meg. A Vizsla, illetve elődje az AltaVizsla a MATÁV Rt. és a Digital Magyarország Kft. együttműködésének eredményeként 1998 májusában kezdte meg működését. 1999-ben a szolgáltatás átkerült a MATÁVnet Kft.-hez, és ugyanabban az évben egyesült a MATÁVnet portáljával, az Origóval. Ezzel illeszkedett ahhoz a máshol is megfigyelhető irányvonalhoz, hogy a népszerű keresőszolgáltatások és az általános információs portálok közös felületről érhetőek el, ezzel csábítva magukhoz a böngészőket. Később az AltaVizsla szolgáltatásai tovább bővültek, és egy szinonimaszótárra épülő katalóguskeresővel is kiegészítették. 2001-ben az egész szolgáltatás gyökeresen megújult. A neve egyszerűen csak Vizsla lett, és egy egészen új technológia került a keresőfelület mögé. Ezzel a Vizsla valóban a magyar igényeket teljes mértékben kielégítő, a magyar webet a legjobban lefedő keresőszolgáltatássá vált.

Nézzük meg, mi mindent nyújt a Vizsla, és mi az, ami jellegzetesen magyarrá teszi ezt a keresőt. Külsőleg mind a keresőfelület, mind a találati lista nagyon hasonlít más keresőszolgáltatásokhoz, legyen az magyar vagy idegen nyelvű. A különbség a, a lapok adatbázisba rendezésénél és a kulcsszavak kiértékelésénél rejtőzik. A magyar nyelvű keresés egyik legnagyobb problémája a megfelelő szótó és a különböző szóalakok megtalálása. Amíg például az angol nyelvben a *kalap* szónak csupán két alakja létezik (hat, hats), addig a magyar nyelvben rengeteg: például kalap, kalapok, kalapot, kalapját stb. Nos, a Vizsla automatikusan megkeresi a szótövet, és belőle a legtöbb szóalakot. Így elég a kalap szót beírunk a keresőbe, és az összes olyan lapot megkapjuk, amelyen a szónak valamilyen alakja előfordult. Persze ehhez hasonló dolgot a csonkolás (*) használatával más szerverek is nyújtanak, itt azonban automatikus a dolog, és kiszűri az emberi hibázás lehetőségét is. Igen fejlett a Vizsla rangsorolási rendszere is. Intelligens rendszer értékeli ki százalékosan, hogy a talált lapok mennyire közelítik meg az elképzelésünket. Természetesen a 100% jelenti a maximális értéket, és ez a százalékos érték látható a találati listában a lapok neve mellett. A program rendelkezik egy automatikus kifejezésfelismerési képességgel is. Ez azt jelenti, hogy az egymás mellé írt szavakat megpróbálja kifejezésként értékelni akkor is, ha nem használtunk idézőjelet. Ez például a nevekre való ke-

resésnél nagyban leegyszerűsíti a dolgunkat. Egyébként az operátorok nélkül egymás mellé írt szavakat a Vizsla ÉS kapcsolatként értelmezi (vagyis olyan lapokat keres, amelyeken valamennyi általunk megadott szó szerepel). A szerver adatbázisát körülbelül hetente teljesen felfrissítik, ami valóban elég jónak mondható. Természetesen lehetőségünk van az egyszerű és az összetett keresés elvégzésére is.

11. kép: Az Altavizsla felülete

1. Táblázat. Az egyszerű keresés során használható operátorok

Operátor	Leírás
+	A szónak mindenképpen szerepelnie kell a lapon.
-	A szó nem szerepelhet a lapon.
AND	Mindkét szó szerepeljen a lapon.
NOT	Ugyanaz, mint a -, vagyis az adott szó nem szerepelhet a lapon.
„ ”	Pontosan a megadott kifejezést keressük.

()	Tetszőleges számú logikai kifejezés összekapcsolására szolgál.
*	A * jeltől kezdve a szó bárhogy folytatódhat. Tehát ha azt írjuk ló, akkor a Vizsla automatikusan megtalálja a lovat, lovak stb. szóalakokat. Ha viszont azt írjuk, hogy lo*, akkor megtalálja a lovaglás, lovarda stb. szavakat.
%	A % jel egyetlen karakter helyettesítésére szolgál, és bárhol állhat a szóban, de meg kell előznie legalább négy karakternek.
url:sport	Az összes olyan lapot megtalálja, amelynek URL-címében előfordul a sport szó.
title:opel	Az összes olyan lapot megtalálja, amelynek a címében előfordul az opel szó.
text:könyvek	Az összes olyan lapot megtalálja, amelynek a szövegében megtalálható a könyvek szó.

Egyszerű keresésnél elég a megfelelő kulcsszavakat beírni a keresőmezőbe, majd a *Szimat!* gombra kell kattintani, és máris láthatjuk az eredményeket. Ha nem használunk semmilyen operátort, akkor a Vizsla ÉS (AND) kapcsolatot tételez fel, és megpróbálja kitalálni a kifejezéseket is. Az egyszerű keresés során a 3.1. táblázatban látható operátorokat használhatjuk.

Még egyszer felhívjuk a figyelmet arra, hogy amíg egyetlen operátort sem teszünk ki, addig a keresőprogram ÉS kapcsolatot feltételez a szavak között, tehát ilyenkor a panem cd-rom ugyanazt jelenti, mint a +panem +cd-rom vagy a panem AND cd-rom. Ha azonban csak egy helyre teszünk operátort, akkor a többi szót már úgy értelmezi, hogy nem feltétlenül szükséges, tehát a +panem cd-rom az olyan lapokat is meg fogja találni, amelyen csak a panem szó fordul elő, de a cd-rom nem feltétlenül. Ilyenkor természetesen darabra közel ugyanannyi találatunk lesz, csak a rangsorolás változik.

A Vizsla esetében *összetett keresésnek* azt hívják, amikor bonyolultabb kifejezéseket fogalmazunk meg a keresőmezőben. Van azonban egy részletes keresés lap is, ahol majdnem ugyanazok a lehetőségeink, mint egy összetett keresésnél, de ehhez nem kell ismernünk az operátorokat. Itt

szinte minden operátor számára egy különálló mező áll rendelkezésünkre, és még magyarázatot is olvashatunk az egyes mezők használatához. A legfontosabb dolog, amit ez a lap nyújt, az az időszűrő használata, illetve a rendezési sorrend. A rendezést választhatjuk relevancia és dátum szerint is. A 3.2. táblázatban néhány népszerűbb keresőszolgáltatást ajánlunk.

2. Táblázat. *Néhány népszerű keresőszolgáltatás*

<i>Név</i>	<i>Leírás</i>
AltaVista	A világ egyik legnépszerűbb keresőmotorja, a legnagyobb adatbázissal. Támogatja a legkülönbélebb nyelveket, köztük a magyart is. Kiválóan használható összetett keresések megfogalmazásához.
Yahoo!	A legnépszerűbb katalóguskereső. Támogatja az idegen nyelveket is. Nagyon jól használható kulcsszavas kereséshez is, ilyenkor a találati listában nem csak a saját katalógusából válogat weblapokat, hanem a Google keresőmotor adatbázisából is.
MetaCrawler	Az egyik legnagyobb metakereső. Több tucat webkereső és webkatalógus adatbázisában keres egyszerre, mégis gyorsan és kényelmesen működik. Magyar nyelvű keresésre nem igazán jó, de angol nyelvű dokumentumok esetében kétségtelenül a legnagyobb lefedettséget nyújtja.
DejaNews	A legnagyobb hírcsoportkereső. A UseNet-hírcsoportok keresésénél mindenképpen ezt használjuk, adatbázisában több millió üzenet található egészen 1995-ig visszamenőleg.

FTP (File Transfer Protocol)

Az állományok másolásának igénye a számítógépek között, egyidős a számítógép-hálózatok kialakulásával. Az egy hálózathoz csatlakozó gépeken ennek a megoldása nem is volt annyira elképzelhetetlen, hiszen általában homogén rendszerekről volt szó. Az interneten azonban sokféle számítógép és sokféle hálózat kapcsolódik egymáshoz, az állományátvitelre mégis szükség van. Erre a célra fejlesztették ki az FTP-szabványt (File Transfer Protocol), ami napjainkig is a legelterjedtebben használt állományátviteli protokoll.

Az FTP, vagyis fájlátviteli protokoll az internethez csatlakozó számítógépek közötti fájlátvitelt teszi lehetővé. Minden típusú fájl átvitele megoldható: számítógépes programok DOS, Macintosh, Unix vagy bármilyen más rendszer alatt, elektronikus formában rögzített szövegek, archivált levelezési listák, grafikus képfájlok. Az FTP a kliens-szerver modell alapján működik. Ez azt jelenti, hogy a letöltendő állomány egy távoli számítógépen helyezkedik el. A távoli számítógépen fut egy FTP-szerver program, ehhez a géphez csatlakozunk a mi számítógépünkkel, amelyen viszont egy FTP-kliens program fut. A két program képes egymással kommunikálni és így válik lehetővé számunkra, hogy letöltsük a kiválasztott állományokat. Az FTP használatához ismerni kell annak az FTP-szervernek a címét, amelyikhez hozzá akarunk férni. Az FTP-kiszolgálókhöz használt URL-címek egy kissé eltérnek a szokásos weblapcímektől. A Microsoft például ilyen „névtelen” FTP-kiszolgálót üzemeltet az `ftp://ftp.microsoft.com/` címen, ahonnan termékjavításokat, frissített illesztőprogramokat, segédprogramokat, illetve más dokumentációkat tölthetünk le.

Íme néhány ismertebb FTP-szerver címe:

- `FTP.elte.hu`
- `ftp.bme.hu`
- `ftp.microsoft.com`

Az FTP-szerveren található fájlok nagy része tömörített, archív formában van. Az ilyen típusú fájlknál a kibontáshoz egy tömörítő/kibontó segédprogramra van szükség. Ha ismerjük az FTP-szerver címét, már csak be kell oda jelentkeznünk. Az FTP-helyekhez kétféle módon csatlakozhatunk: teljes hozzáférési joggal (full privilege) vagy korláto-

zott, ún. anonymous hozzáférési joggal. Utóbbinál a program az e-mail címünket kéri be jelszóként, azokhoz a fájlokhoz biztosít hozzáférést, amelyekhez a felhasználónak nem kell azonosítóval rendelkeznie. Az FTP-szolgáltatás igénybevételéhez természetesen egy FTP-kliens programra is szükségünk van.

A legelterjedtebb FTP-programok a WS_FTP és a CuteFTP, de a legújabb webböngészők FTP-kliensként is használhatók, így az egyszerűbb letöltésekhez a legtöbben egyszerűen a böngésző programjukat használják.

Aki Windows operációs rendszert használ, az akkor is rendelkezik FTP-klienssel, ha nem tud róla. A Windows a 95 verziótól kezdve ugyanis rendelkezik egy beépített FTP-klienssel, igaz hogy karakteres program, de azért használható. Ilyen programokat már nem nagyon használnak, mert -a grafikus kezelőfelülettel ellátott programokkal szemben- ezeknek a használata túl bonyolult, és semmilyen többletszolgáltatást nem nyújtanak. Ezért az FTP-vel való ismerkedéshez használjuk inkább a WS_FTP programot.

A WS_FTP FTP kliens

A WS_FTP egy Windows alatt futó, grafikus felhasználói felülettel rendelkező FTP-kliens. A felület felépítése logikus, a bal oldali ablakban láthatjuk helyi állományrendszerünket, és mellette függőlegesen egymás felett található a fájl- és mappakezelési műveletekhez használatos gombok. Hasonló felépítéssel a jobb oldali ablak is megelevenedik, amikor egy távoli rendszerhez csatlakozunk, ilyenkor a jobb oldali ablak az ott elérhető állományokat és mappákat mutatja. A helyi és távoli rendszer keretei között levő gombokra kell kattintanunk a kijelölt fájlok megfelelő irányú átviteléhez. A két keret alatt találjuk még az átvitel módját meghatározó rádiógombokat.

A WS_FTP BEÁLLÍTÁSAI:

1. A WS_FTP-t otthoni felhasználásra szabadon letölthetjük például a *tucows.euroweb.hu* webcímről.

2. A program telepítése után elindítva automatikusan feljön a *Sessi-*

on *Properties (Kapcsolat tulajdonságai)* ablak. Kattintsunk a *Mégsem* gombra.

3. Az *Options* gombra kattintva nyissuk meg a beállítások ablakot.

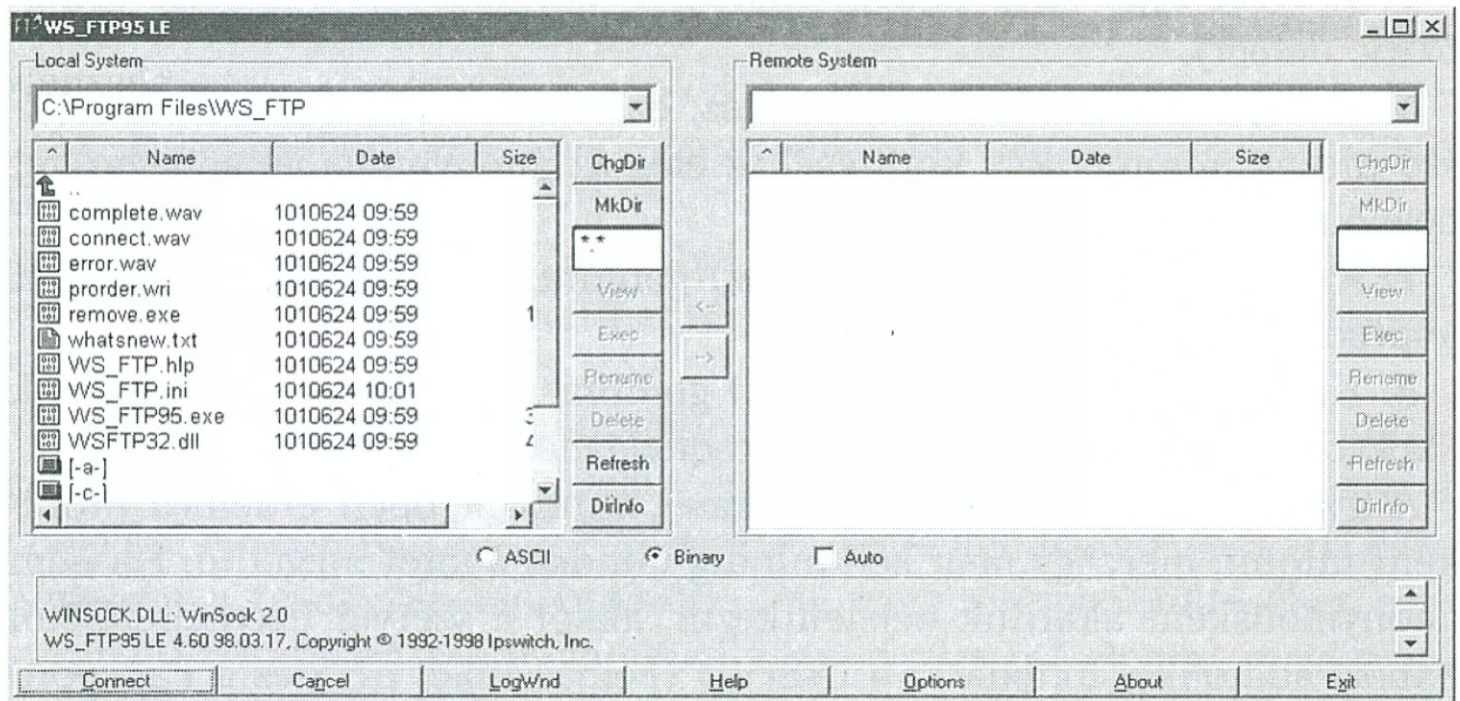
4. Kattintsunk az *Advanced* fülre.

5. Ha nem akarjuk, hogy minden indításkor automatikusan megjelenjen a csatlakozás ablak, szüntessük meg a *Show connect dialog on startup* jelölőnégyzet kijelölését.

6. Kattintsunk az *OK* gombra.

7. Ha más beállítást nem szeretnénk tenni, kattintsunk az *OK* gombra.

8. A programból az *Exit* segítségével léphetünk ki.

12. kép: A *WS_FTP* főablaka

A *WS_FTP* KAPCSOLATAINAK BEÁLLÍTÁSAI: Mielőtt letöltenénk egy programot, a megfelelő szerverhez kell csatlakoznunk. A csatlakozáshoz tulajdonképpen elegendő a szerver pontos címét ismernünk. Ha nem vendég, ún. anonymous bejelentkezésre lesz szükségünk, akkor a felhasználói nevünkre és a jelszóra is szükségünk van. A nyilvános FTP-szerverekre azonban majdnem mindig engedélyezett a vendég belépés.

1. A program elindítása után kattintsunk az ablak bal alsó sarkában található *Connect (Kapcsolódás)* gombra. Ez előhossa a *Session Properties (Kapcsolat tulajdonságai)* ablakot.

2. Ebben az ablakban megadhatjuk a felépítendő kapcsolat paramétereit, és a WS_FTP úgynevezett profilok formájában eltárolja őket. Tegyük fel, hogy a gyártó megadott egy FTP-címet, ahonnan a nyomtatómeghajtó számára a frissítéseket le tudjuk tölteni. Ehhez létrehozunk számára egy profilt, és legközelebb már csak a lenyíló listából kell kiválasztanunk a nevét, és rá kell kattintanunk az *OK* gombra. Érdeemes megnézni az előre elkészített profilokat, mert az előre beállított címeken jó programokat találhatunk.

3. Írjuk be tehát a *Profil Name (Profil neve)* mezőbe hogy *HP*.

4. A *Host Name (Gép neve)* mezőbe írjuk: *ftp.hp.com*

5. A *Host Type (Gép típusa)* maradjon automatikus érzékelés (automatic detect).

6. A bejelentkezés anonymous lesz, ezért a felhasználói név és a jelszó mezők automatikus kitöltéséhez elég az anonymous jelölőnégyzetet bejelölnünk.

7. Kattintsunk az *Apply (Alkalmaz)* gombra, ezzel eltárolódik az adott kapcsolathoz létrehozott profil.

8. Kattintsunk a *Cancel (Mégsem)* gombra, hiszen most nem akarunk kapcsolódni, csak egy későbbi kapcsolódáshoz tároltuk el az adatokat.

A gyakran látogatott szerverek címét mindenképpen érdemes profilként tárolni, mert így nem kell mindig minden adatot megadni. Ha nem anonymusként akarunk bejelentkezni, akkor a szerver üzemeltetőjétől kapott adatokkal töltsük ki a User ID (Felhasználói név) és a Password (Jelszó) mezőket is.

LETÖLTÉS WS_FTP HASZNÁLATÁVAL: Ha mindent beállítottunk, akkor valóban elkezdhetjük az állományok letöltését. Ha nem állandó internetkapcsolattal rendelkezünk, akkor mindenekelőtt lépünk be az internetre, majd kövessük a következő lépéseket:

1. Indítsuk el a WS_FTP programot, és kattintsunk a *Connect (Kapcsolódás)* gombra.

2. A *Profile Name* lenyíló listából válasszuk ki az általunk létrehozott HP bejegyzést.

3. A választás hatására a mezők a korábban megadott adatokkal töltődnek fel. A kapcsolódáshoz kattintsunk az *OK* gombra.

4. Az alsó státusmezőben a kapcsolódás üzenetei jelennek meg, majd a jobb oldali keret elevenedik meg, és megjelenik a távoli FTP-szerver állománystruktúrája.

5. Könyvtárat váltani dupla kattintással tudunk. Kattintsunk a *pub* könyvtárra.

6. A jobb oldalon jelöljük ki egy állományt.

7. Ellenőrizzük, hogy az átvitel típusa bináris-e.

8. Kattintsunk a középen található balra mutató nyílra, így megindulhat a letöltés a távoli gépről a számítógépünkre.

9. Kis állapotablak jelenik meg, amely mutatja az átvitel százalékban mért állását.

10. A letöltés után a bal oldali keretben megjelenik a letöltött állomány neve.

11. A kapcsolatot szakítsuk meg az ablak bal alsó sarkában található *Close (Bezárás)* gombbal.

12. A programból az *Exit* gombbal léphetünk ki, majd a letöltött programot vagy állományt elindíthatjuk, illetve más programmal feldolgozhatjuk.

Az FTP-szolgáltatás olyannyira elterjedt, hogy a legtöbb böngészőprogramot is használhatjuk egyszerű FTP-kliensként. Ilyenkor a böngésző címsorába csak az FTP-szerver címét kell írunk és máris előttünk van a távoli gép fájlrendszere. Fájl vagy mappa letöltéséhez egyszerűen kattintsunk a jobb gombbal a lapon szereplő elemre, majd a bal gombbal a Másolás mappába parancsra.

Valós idejű társalgás

Az internet segítségével lehetőségünk van valós idejű társalgást folytatni más felhasználókkal. Ilyenkor, amint beírjuk az üzenetünket a számítógépbe, a többi csevegő partner azonnal látja. Ezért hívjuk ezt a kapcsolattartási módot valós idejűnek. Bár az elektronikus levelezés még mindig az egyik legnépszerűbb szolgáltatás, az online társalgóhelyek megjelenése nagy hatással volt az otthoni felhasználók kommunikációjára. Nagyszerű érzés az internetre való bejelentkezés után beugrani megszokott társalgóhelyünkre, és a világ legkülönbözőbb helyeiről való emberekkel beszélgetni. Az anonimitást adó becenév használata szabaddabb hangvételt tesz lehetővé, és az egyébként visszahúzódó emberek egyéniségéről is meglepő dolgok derülhetnek ki ilyen helyeken. A valós idejű társalgást lehetővé tevő szoftverek azt is képesek jelezni számunkra, hogy újonnan szerzett barátaink bejelentkeztek. Félrevonulhatunk egy saját társalgóhelyiségbe (csatornára), ahol tetszőleges dolgokról cseveghetünk.

A valós idejű társalgást megvalósító szoftverek csaknem kizárólag kliens szerver alapúak, hiszen minden felhasználó az ismert című kiszolgálóhoz kapcsolódik, és a társalgáshoz csak csatornát, társalgószobát vagy beszélgetőpartnert kell választanunk a kiszolgáló által vezetett listából. Az interneten belül világméretű hálózatot alkotó IRC (Internet Relay Chat), valamint a böngészőkkel is használható webes chatek karakter alapúak, míg az internettelefonokkal valós idejű hangátvitelre is lehetőség nyílik.

5.1. IRC (Internet Relay Chat)

Az IRC kiszolgálók rendszere a világ nagy részét behálózza, és sok ezer ember vált mindennapos használójává. Kiválóan helyettesíti a talk programot, és sok más, kommunikációra kifejlesztett társát, például az ytalkot. Az általunk begépelte üzenetek azonnal továbbítódnak a többi felhasználóhoz, és ők is azonnal tudnak választani nekünk.

MI IS AZ AZ IRC? Az IRC, amelynek szellemi megalkotója Jarkko Oikarinen volt, egy sokfelhasználós, sokcsatornás kommunikációs hálózat. Lehetővé teszi a hálózatra kapcsolódó felhasználók között a gyors (real-time) valós idejű információcserét, a beszélgetést. Ehhez egy kliensprogram segítségével egy IRC-szerverhez kell csatlakoznunk. Itt láthatjuk azokat a csoportokat, amelyekbe a felhasználók rendeződnek. Parancsokat adhatunk ki, és beléphetünk a csoportok bármelyikébe. Ezeket a csoportokat az IRC terminológiájával élve ezentúl csatornáknak (channel) nevezzük. A nevéen kívül mindegyik csatorna rendelkezik egy változtatható témacímmel (topic). Valamelyik csatornába belépve megjelenik az, amit a többiek írnak, és viszont: ők is látják azt, amit gépelünk. Az IRC-hálózaton a szerverek egymáshoz kapcsolódnak, méghozzá úgy, hogy a felhasználók elől ez rejtve marad. A felhasználók csak azt látják, hogy egy hatalmas helyre kerültek, ahol sok csatorna, és nemritkán több ezer embe van. Az IRC-hálózaton levő bármelyik szerverhez kapcsolódva ugyanazokat a csatornákat fogjuk látni.

IRC-S ALAPFOGALMAK:

Becenév – nickname – nick: Az IRC-n minden klienst a beceneve (nick) alapján különböztet meg a rendszer. Alaphelyzetben a bejelentkezési nevünk (login) lesz a becenév, ha azonban már van ilyen (erre a szerverek figyelnek), akkor azt meg kell változtatnunk. Amíg ezt nem tesszük meg, be sem tudunk lépni.

Csatorna: Az IRC működése szempontjából alapvető fogalom. A csatornák száma tulajdonképpen végtelen, létrehozásakor arra kell ügyelni, hogy a # jellel kezdődjön, és nevének hossza egy bizonyos határt ne lépjen túl. Ha olyan csatornára próbálunk meg belépni, ami még nem létezik, akkor az az általunk megadott névvel létrejön.

Csatornaoperátorok: Ők különleges jogokkal felruházott felhasználók a csatornájukon. Ez azt jelenti, hogy a csatorna beállításait (csatornamódok) megváltoztathatják, és bárkit, aki nem tetszik nekik, indoklás nélkül kidobhatnak. Egy csatornán az lehet operátor, aki létrehozza azt, illetve akire átruházzák ezt a jogot.

mIRC

Ha Windows-környezetben dolgozunk, akkor lehetőségünk van arra, hogy a Telnet programot használva egy Unixos gépen futtassunk karakter alapú IRC-klienst. De sokkal kézenfekvőbb, ha a grafikus lehetőségeket kihasználva egy Windowsos klienst használunk. Az egyik legnépszerűbb ilyen alkalmazás az mIRC. Kis mérete és könnyű kezelhetősége miatt széles körben használják.

Letölthetjük valamelyik nagyobb szoftvergyűjtemény lapjáról, ilyen például a <http://tucows.euroweb.hu>, de a program saját honlapjának a címe a <http://www.mirc.com>. Itt további információkat találhatunk a programról, a különböző IRC-hálózatokról, de kérdéseinket is feltehetjük a programfejlesztőknek.

Csevegés a weben

A web hihetetlen előretörésével a hagyományos csevegési módok is átkerültek a webre. Ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybevételéhez semmilyen külön programra nincs szükségünk, csupán a webböngészőre. A webes csevegés nagyon hasonlít az IRC-hez vagy más ismert csevegőprogramokhoz. Általában egy kis Java-kóddal valósítják meg, és csupán annyiban különbözik az igazi csevegőktől, hogy a weblap néha frissíti önmagát. Ezek a webes csevegőhelyek eleinte valamilyen újsághoz vagy témához kapcsolódtak. De később létrejöttek olyan webhelyek is, amelyeknek már az egyetlen céluk a csevegés volt. Az egyik legnépszerűbb ilyen magyar webhely a <http://chat.trefort.hu>. Ha belépünk erre a lapra és beírjuk a felhasználói nevünket és jelszavunkat, akkor rögtön a chat-ablak jön föl. Itt a bal oldalon láthatók a szobák. A kiválasztott szobába úgy léphetünk be, hogy a szoba nevére kettőt kattintunk. Ezután ugyanúgy cseveghetünk, mintha bármely más IRC-programot használnánk.

trefort.net chat - Microsoft Internet Explorer

Eőjl Szerkesztés Nézet Kedyencek Eszközök Sőgő

Vissza Keresés Kedvencek Előzmények Ugrás Hivatkozások

Cím http://trefort.net/

1.Regisztráció

Még nem regisztráltad magad?

Egyszerően kattints IDE, és pár perc múlva már csak és kizárólag Te használhatod a kedvenc chates nevedet!

Ha a regisztrációval kapcsolatos **kérdésed vagy problémád** van, írd e-mail IDE!

2. Aktiválás

Regisztrációd csak azután lesz végleges, hogy itt (vagy a kapott e-mailben lévő linkre kattintva) **aktiválad!** Ezt a levélben kapott kóddal itt is megteheted.

1.) név:
 2.) kód:
 3.) kattints, ha mehet!

Még nem vagy regisztrálva? Ne hezitálj, kattints IDE!

Testtüzem vége :)
 Befejeztük a fejlesztéseinket, és ha minden jó megy, a hardvergondjaink is megoldódnak. Reméljük tehát, hogy a jövőben a régi, stabil és megbízható arcát fogja mutatni a trefort.net chat.
 Köszönjük megértéseteket és türelmeteket, kívánjuk, hogy ezentől minden kellemetlenségtől mentesen tudjatok csevegni nálunk.

Ám ennek ellenére nem fogunk ölbe tett kézzel ücsörögni, hamarosan egy új szolgáltatást is beindítunk, reméljük az is sok-sok látogatónk tetszését fogja elnyerni... de egyelőre pszt... :)

mIRC testtüzem
 A régóta ígért mIRC-es elérésnek mostantól kezdődik a testtüzeme: Egy rövid ideig így korlátozás nélkül jöhettek bármilyen IRC kompatibilis klienssel. Servername: **irc.trefort.net**
 Port: **6667**.

#Segítség
 A közelmúltban megnyitott Segítség szoba remekül bevált, úgyhogy ha ezentől is bármilyen gondotok/panaszotok/kérdésetek lenne, oda menjtek be! Kérünk azonban mindenkit, hogy a gördülékeny segítségnyújtás érdekében olvassa el (és tartsa be) a szoba szabályait (HelpBOT minden belépőre ráprívizik és bemásolja!).

neved:

jelszaved:

a régi kliens szerelném használn.

belépés >>

chat

stylecam

Unique zenekar
 Kedd, 19:00, Style szoba

Sőgő
 Ha elakadtál, ITT találsz segítséget!

(16 elem van hátra) Kép letöltése http://trefort.net/images/kekbg.gif...

Internet

13. kép: A chat.trefort.net webhely kezdőlapja

Az internet elérésének gyakorlati tudnivalói

Ahhoz, hogy használni tudjuk az internet szolgáltatásait, olyan számítógépre van szükségünk, amely el tudja érni az internetet. Az internet elérésének, illetve egy számítógép internethez csatlakozásának több módja van. Vannak olyan számítógépek, amelyek állandó internetkapcsolattal rendelkeznek, azaz valamilyen módon – bérelt vonalon vagy kábelen keresztül – csatlakoznak az internet gerinchálózatához. Ha ilyen számítógépet használunk, akkor az e-mail küldéséhez csupán el kell indítani a levelezőprogramot, meg kell írni a levelet, majd a küldés gombra kattintva el kell küldeni. Ugyanúgy a webböngészéshez is, csak el kell indítani a böngészőprogramot, be kell írni a keresett oldal webcímét, és máris megjelenik a lap. Ebben az esetben tehát a felhasználónak nem kell foglalkoznia azzal, hogy ezek a szolgáltatások mitől és hogyan érhetőek el. Ilyen számítógépek vannak általában az oktatási intézményekben, a teleházakban vagy az internetkávézókban, illetve a nagyobb cégeknél.

Ha például otthonról szeretnénk internetezni, ahol a számítógépünk nem rendelkezik állandó internetkapcsolattal, akkor is van lehetőségünk az internet szolgáltatásainak az igénybevételéhez. Ehhez a számítógépen kívül egy telefonvonalra és egy modemre van szükségünk. A modem kapcsolja össze a számítógépet a telefonvonallal. Bár egyelőre az otthoni Internet elérésben a bérelt vonal nem domináns, a kábelen és az ADSL modemen keresztüli állandó kapcsolat már az otthoni felhasználók számára is megfizethető.

Kapcsolt vonali összeköttetés

A hagyományos analóg telefonvonalon és ISDN-vonalon keresztül is kapcsolódhatunk az internetre, amelyet egy ún. internetszolgáltató (ISP) keresztül érhetünk el. Az ISDN-vonal műszaki előnyeit kihasználó internet-hozzáférés nagyobb sebességet kínál egy csatorna használata esetén 64 kbps, két csatornánál 128 kbps az elérhető legnagyobb sebesség. A kapcsolt vonali elnevezés onnan ered, hogy csak addig kapcsolódunk a szolgáltatóhoz, amíg az internetet használjuk. Az internetszolgáltatóval (például Axelero, Datanet, Elender, TVNET stb.) előzetesen

szerződést kell kötni. A szerződésben általában azt kell eldönteni, hogy egy hónapban hány órát kívánjuk használni az internetet, ennek megfelelően válasszunk a különböző Internet-előfizetési csomagok között. Ne feledjük azonban, hogy az előfizetési költségen kívül a telefondíjat is fizetnünk kell. Ha tehát egy órát töltünk az interneten, akkor az előfizetési díjon kívül egy óra telefondíjat is fizetünk.

Az internetszolgáltatótól kapunk egy telefonszámot, amin elérhetjük a szolgáltató számítógépét, egy *felhasználói nevet és egy jelszót*. Ezekre a bejelentkezéshez lesz szükségünk. Általában egy útmutatóval is ellátnak minket, amiben leírják, hogyan kell beállítani a számítógépünket ahhoz, hogy használni tudjuk az internetet.

Ha sikerült telepíteni a modemet, és az útmutató szerint beállítottuk a telefonos kapcsolatfelvételhez szükséges adatokat, akkor rá kell csatlakoznunk az internetszolgáltatónk számítógépére. Kattintsunk a beállított kapcsolat ikonjára és a számítógép máris tárcsáz. Ha sikerült bejelentkezni a szolgáltató számítógépére, akkor tulajdonképpen elkezdhetjük „használni” az internetet, vagyis ettől a pillanattól kezdve a számítógépünk úgy működik, mintha ő is állandó része lenne az internetnek. Az internetszolgáltatónkon keresztül mi is részei leszünk a világhálónak.

AZ INTERNETKAPCSOLAT LÉTREHOZÁSA WINDOWS KÖRNYEZETBEN: Ahhoz, hogy kapcsolódni tudjunk az internetre, mindekelőtt megfelelően be kell állítani az operációs rendszert. (Ha már működik a gépünkön az internetkapcsolat, akkor ezt az egész részt átugorhatjuk). Az első lépés a modem telepítése. A modemet először fizikailag kell a számítógéphez illeszteni. Ehhez használjuk a modemhez kapott útmutatót. Ha a modemet megfelelően illesztettük a számítógéphez, akkor a modem működését a következő lépésekkel ellenőrizhetjük:

Windows 98 esetében:

1. Nyissuk meg a *Start* menüt.
2. A *Beállítások* menü *Vezérlőpult* alpontjával nyissuk meg a *Vezérlőpult* ablakát.
3. Kattintsunk duplán a *Modemek* ikonra.
4. Megnyílik a *Modemek* tulajdonságai ablak, ahol ellenőrizzük, hogy kiválasztottuk-e a modemünket, majd kattintsunk a *Diagnosztika* fülre.

Az *Egyéb info* gombra kattintva a Windows ellenőrzi a modemet, majd ha mindent rendben talált, kiírja a modemre vonatkozó információkat. Ha hibaüzenetet kapunk, akkor a Windows nem tud kommunikálni a modemmel, ilyenkor egyszerűbb, ha kerítünk egy szakembert, mert a problémának számos oka lehet.

Windows 2000 esetében:

1. Nyissuk meg a *Start* menüt.

2. A *Beállítások* menü *Vezérlőpult* alpontjával nyissuk meg a *Vezérlőpult* ablakát.

3. Kattintsunk duplán a *Rendszer* ikonra, ez megnyitja a *Rendszertulajdonságok* ablakot.

4. Válasszuk a *Hardver* fület, ott pedig kattintsunk az *Eszközkezelő* gombra.

5. A megjelenő eszközfában kattintsunk a modemek előtti + jelre, ez kinyitja a telepített modemeink listáját. Kattintsunk duplán a vizsgálni kívánt modemre.

6. A megjelenő ablakban kattintsunk a *Diagnosztika* fülre.

7. A *Modem* lekérdezése gombra kattintva a Windows ellenőrzi a modemet, majd ha mindent rendben talált, kiírja a modemre vonatkozó információkat.

Ha hibaüzenetet kapunk, akkor a Windows nem tud kommunikálni a modemmel, ilyenkor egyszerűbb, ha kerítünk egy szakembert, mert a problémának számos oka lehet.

KAPCSOLT VONALI INTERNETSZOLGÁLTATÓK: Az Axelero (korábban Matávnet) valamennyi szolgáltatási területen, így a kapcsolt vonali internetelésben is számos lehetőséget kínál. A várható forgalomtól, e-mail postafiók és webtárhely igénytől függően négy változat közül választhatunk, ezek a START, a HOBBI, az OTTHON és PROFI csomagok. Az otthoni használatra ajánlott csomagok között legerősebb az egész család igényeit kiszolgáló PROFI csomag. A korlátlan hozzáférést, 4 db e-mail címet és saját weboldal elhelyezését is biztosító csomag használói időkorlátozás nélkül barangolhatnak a világhálón, önálló e-mail címen bonyolíthatják le levelezéseiket, sőt saját weboldaluk elhelyezésére 10 MB tárterület áll rendelkezésükre. Mindez havonta mindössze bruttó 7500 Ft-ba kerül. A csomagok ISDN-en is használhatók.

ISDN esetén a díjak csatornánként értendők. Abban az esetben, ha az előfizető hozzáférését úgynevezett Multilink módban (azaz a két csatornát egyidejűleg használva, maximum 128 kbps sebességgel) szeretné használni, az adott csomagból két önálló előfizetéssel kell rendelkeznie.

Szintén ebbe a szolgáltatási körbe tartozik a **netQuick** internet-hozzáférési csomag, amely egy meghatározott órányi internetezést biztosít. A csomag több helyen is megvásárolható. A megvásárlás után otthonról, pusztán a számítógép segítségével azonnal használatba vehető. Mindemellett teljes körű szolgáltatást nyújt – ugyanazt kínálja, amit egy hagyományos internet-előfizetés. A netQuick-hozzáférés – beleértve a hozzá tartozó e-mail címet is – használata meghosszabbítható (akár a lejárat után hat hónappal is) újabb netQuick-csomag vagy a kedvezőbb árú feltöltőkártya vásárlásával, interneten keresztül történő feltöltéssel bankkártya segítségével, illetve Axelero-előfizetés vásárlásával. A csomaggal megvásárolt óraszám nem léphető túl, ugyanakkor bármikor és bármennyi idő alatt felhasználható.

Mindazoknak megéri tehát netQuick-hozzáférést vásárolni, akiknek csak ideiglenesen van szükségük internetkapcsolatra vagy elkötelezettség nélkül szeretnék kipróbálni az Axelero szolgáltatását. A tíz órás csomag ára jelenleg 1990 Ft, a huszonöt órásé 3490 Ft, de a tíz illetve huszonöt órás feltöltőkártya csak 1690 illetve 2990 Ft-ba kerül. A díjcsomagok részletes leírásáért látogassuk meg a www.axelero.hu webhelyet.

A **DataNet** kapcsolt vonali csomagjai analóg és ISDN-hozzáféréssel egyaránt használhatók. Multilink (2 x 64 kbps) használatakor az időkorlátos csomagok használati idejét csatornánként mérik, míg korlátlan ISDN-hozzáférés esetén az alapdíjat duplázzák. A korlátlan csomag, amely tartalmaz 1 MB email tárhelyet, web tárhelyet és korlátlan csatlakozási időt, 6000 Ft-ba kerül.

Az **Enternet** kapcsolt vonali díjcsomagjai szintén analóg vagy ISDN-modem segítségével kapcsolnak minket az internet közösségéhez. Csomagjaik között az is az is megtalálja a számítását, aki még éppen csak ismerkedik az internet világgal, de az, is aki cége számára szeretne egy megbízható kapcsolatot. A korlátlan díjcsomag, amely 1 e-mail címet, 25 MB e-mail tárhelyet és 20 MB web tárhelyet tartalmaz, mindössze 3750 Ft-ba kerül.

Internet kábeltelevíziós hálózaton keresztül

Az ország számos területén, főleg a nagyobb városokban van kiépített kábelhálózat, melyen hagyományosan a televíziós adásokat lehet fogni. A folyamatos fejlesztések eredményeképpen ezek a kábelhálózatok alkalmassá váltak az oda-vissza irányú kommunikációra is. Az ilyen hálózatokon a televízióadások zavarása nélkül kábelmodem segítségével kapcsolódhatunk az internetre, általában korlátlan jelleggel. A kapcsolódás aszimmetrikus, ami azt jelenti, hogy a letöltési sebesség jóval nagyobb, mint a feltöltési. A szolgáltatók a letölthető adatmennyiséget rendszerint nem, a hálózatra egy végponton egyszerre kapcsolódó számítógépek számát azonban korlátozzák.

KÁBELTELEVÍZIÓS INTERNETSZOLGÁLTATÓK: Az Axelero egyelőre Budapest egyes területein, illetve Kaposváron kínál nagy sebességű Internet-hozzáférést kábeltelevíziós hálózatokon Kábelnet néven. Az időben és adatforgalomban egyaránt korlátlan csomagok ideális és kedvező árú megoldást nyújthatnak otthoni és üzleti célokra egyaránt. A jelenlegi csomagok 320 kbps letöltési és 64 kbps feltöltési sebességet biztosítanak folyamatosan a nap 24 órájában, emellett webtárhelyet és e-mail címeket is nyújtanak. A szolgáltatás működéséhez szükséges egy kábelmodem, amely a számítógépet köti össze a kábelhálózattal. A modemet előfizetőnk egy összegben megvásárolhatja, illetve az előfizetési díjba beépítve bérelheti. Az Otthon+Modem csomag egyidejűleg egy hozzáférést engedélyez, a csomaghoz 25 MB webtárhely, 2 db e-mail cím tartozik. A csomag egyszeri csatlakozási díja 12 500 Ft, havidíja 11 990 Ft, és tartalmazza a kábelmodem bérleti díját is.

A Kábelnet szolgáltatás jelenleg a MatávkábelTV Kft. hálózatán Budapest II., III., VIII., XVI. és XX. kerületeinek bizonyos részein, illetve Kaposváron a Kaposkábel Kft. hálózata által lefedett egyes területeken érhető el.

A **TVNET** hálózatában az internet-hozzáférés szintén időkorlát nélküli és díjazása is független az interneten eltöltött időtől – tehát azonos díjért a nap 24 órájában az előfizető rendelkezésére áll. Az előfizetési díj az internetre csatlakoztatott számítógépek számától függ. Otthoni felhasználó számára az egygépes csatlakozás a megfizethető. A jelenlegi

akcióban egyéves szerződés aláírása esetén a belépés díjtalan. A 12 500 Ft havi díjazású csomag korlátlan szélessávú internet-hozzáférést, 5 MB tárhelyet és 5 db email címet tartalmaz. A szolgáltatási terület jelenleg Budapesten a XXII., IX., XIX., V., XIII. és XIV. kerületekre terjed ki.

A UPC Magyarország Kft. 2000 novembere óta kínálja ügyfelei számára a szélessávú Internet szolgáltatást adatátvitelre is alkalmassá tett csilgipontos kábelrendszerein **CHELLO** és **BROADBAND** néven. A szolgáltatás havi díja 10 900 Ft. A CHELLO jelenleg Budapesten az I., II., IV., XI., XIII, XIV, XVII. kerületekben és Budaörs túlnyomó részén, valamint Miskolcon, a BROADBAND szolgáltatás pedig Debrecen, Szolnok, Nyíregyháza, Nagykanizsa területén érhető el.

ADSL

Az ADSL-(Asymmetric Digital Subscriber Line) rendszer legnagyobb előnye, hogy a meglévő csavart érpáras vezetéseken keresztül képes nagysebességű adatátvitel ellátására úgy, hogy közben nem zavarja a hagyományos telefonkapcsolatot. Az ADSL által biztosított sávszélességek: szerverkliens 0,5-8 Mbit/s, illetve kliensszerver 64-640 kbit/s.

ÖSSZEHASONLÍTÁSUL NÉHÁNY SZOLGÁLTATÁS ÁLTAL IGÉNYELT SÁVSZÉLESSÉG:

Interaktív TV: a felhasználó válogathat a műsorok közül és a filmet megállíthatja tekerheti

Szerver/kliens: VHS minőség = 1.5 Mbit/s

Kliens/szerver: általános videofunkciók = 16 kbit/s

Interaktív rádió: az ügyfél különböző zeneszámokat hallgathat meg egy kínálati listából

Szerver/kliens: jó minőségű sztereohang = 384 kbit/s

Kliens/szerver: általános kezelési funkciók = 100 bit/s

Távoktatás: az ügyfél távolról követi az előadást és abba bele is szólhat

Szerver/kliens: TV minőségű kép (4 Mbit/s) + hang (384 kbit/s)

Kliens/szerver: hang (384 kbit/s)

A fenti adatokból jól kitűnik hogy az ADSL mindegyik szolgáltatás el-

látására alkalmas. Az ADSL által nyújtott sáv szélesség leginkább a távolságtól függ. Általánosságban 1 km és 5,4 km távolságok között lehet használni. Természetesen minél kisebb a távolság, annál nagyobb sebesség érhető el.

Az ADSL-rendszer kiépítése igen egyszerű. Egyrészt a telefonközpontba kell elhelyezni egy speciális elemet, amely összekapcsolja az ADSL-vonalat a nagysebességű távközlési gerinchálózattal (ATM, SDH). A felhasználó oldalán pedig mindössze egy ADSL-modemre van szükség, amelybe csatlakozik a hagyományos telefon, illetve a számítógép egy ATM- vagy egy Ethernet-kártya segítségével.

A kapcsolat típusa aszimmetrikus. Az aszimmetria az adatkommunikáció két irányának eltérő sebességére utal - a legtöbb internetező számára fontos letöltési irány itt sokkal gyorsabb, mint az általában alig használt feltöltési irány.

ADSL INTERNETSZOLGÁLTATÓK: Az *Axelero* által nyújtott ADSL Otthon szolgáltatás tartalmazza a Matáv ADSL alapszolgáltatás kiépítését, a 384 kbit/s maximális letöltési és 64 kbit/s maximális feltöltési sebességet, 4 db e-mail postafiókot, 10 MB webtárhelyet, korlátlan internet-hozzáférést. A hozzáféréshez egy számítógép csatlakoztatható, a végponti csatlakozás megosztása nem megengedett. Az ADSL Otthon csomag egyszeri belépési díja 29 900 Ft, és havidíja két éves szerződéskötés esetén 12 900 Ft.

A *TVNET* által kínált ADSL-szolgáltatás ára belépési díjból és havidíjból tevődik össze. A belépési díj csak a szerződés típusától függ, azaz minden előfizetési csomaghoz ugyanaz a kétféle belépési díj tartozik, az egyik a határozatlan idejű, a másik a legalább egy évre szóló szerződések esetén. A jelenleg legkedvezőbb kétéves szerződés megkötése esetén a belépés díjtalan, és a havi előfizetési díj 13 000 Ft.

Ha úgy döntünk, hogy az *Enternetnél* kötünk ADSL internetszolgáltatásra szerződést, akkor ott már egyéves szerződés aláírása esetén is jó feltételekkel juthatunk Családi csomaghoz. A Családi ADSL-csomag, amelynek sebessége fel illetve le irányban 384, illetve 64 kbps, 3 db e-mail címet, 20 MB webtárhelyet tartalmaz. Egy éves szerződés esetén a kiépítési díj 32 500 Ft, míg a havi előfizetési díj 13 730 Ft.

Infokommunikációs iránytű

3. Az internet

Magyarországon az elmúlt 4-5 évben rohamosan nőtt az internet szolgáltatók és az internetet használók száma. Ugyanakkor a statisztikák szerint a magyar internetezők száma a nyugat-európai, illetve általában a fejlett országok hasonló adataihoz viszonyítva alacsony. Ez a füzet az internet-szolgáltatások bemutatását és az internethez való hozzájutás gyakorlati lépéseit tartalmazza. Felsorolja az internet-szolgáltatókat, az általuk nyújtott szolgáltatásokat, a tarifákat, illetve az úgynevezett szolgáltatói csomagokat és az internet bekötés technikai feltételeit, az ügyintézés módját is.

Az Infokommunikációs iránytű című sorozatban megjelent füzetek:

- 1. Az információs társadalom lényege, fogalmai*
- 2. E-szolgáltatások Magyarországon*
- 3. Az internet*
- 4. Az elektronikus ügyintézés*
- 5. Az elektronikus kereskedelem*
- 6. Tennivalók az EU-csatlakozásig, jogszabálygyűjtemény*

